

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра фінансів

Дипломна робота

ОР– бакалавр

на тему: **«Діагностика фінансово-економічного стану підприємства
(на прикладі КП «Водоканал Долинської міської ради»)»**

Виконала: студентка 4 курсу,

групи ФБС-41

спеціальності 072 Фінанси, банківська справа
та страхування

Навер Софія Анатоліївна

Керівник : к.е.н., доцент, доцент кафедри
фінансів

Дмитровська В.С.

Рецензент: к.е.н., доцент кафедри
підприємництва, торгівлі та прикладної
економіки

Ціжма Ю.І.

Івано-Франківськ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	5
1.1. Економічна сутність діагностики фінансово-економічного стану підприємства.....	5
1.2. Методи та принципи діагностики фінансово-економічного стану підприємства.....	13
1.3. Методичні підходи діагностики фінансово-економічного стану підприємства	19
РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ КП «ВОДОКАНАЛ ДОЛИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ».....	24
2.1. Комплексне оцінювання фінансово-економічного стану підприємства.....	24
2.2. Аналіз ліквідності підприємства КП «Водоканал Долинської міської ради».....	33
2.3. Діагностика банкрутства підприємства КП «Водоканал Долинської міської ради».....	36
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	40
3.1. Зарубіжний досвід діагностики фінансово-економічного стану підприємства та можливості імплементації в Україні	40
3.2. Напрями покращення фінансово-економічного стану підприємства за результатами діагностики.....	48
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59
ДОДАТКИ.....	64

ВСТУП

Комплексна оцінка фінансового стану підприємства є важливим атрибутом не тільки для апарату управління для визначення досягнутих фінансових результатів і забезпечення сталого розвитку, а й для багатьох учасників ринку, які взаємодіють з підприємством.

Фінансовий стан відображає ефективність господарської діяльності підприємства, а його оцінка, проведена методами фінансового аналізу на основі бухгалтерської (фінансової) звітності підприємства, дозволяє своєчасно оптимізувати використання фінансових ресурсів. способом. В умовах ринкової економіки фінансовий стан підприємства показує не тільки ступінь його життєздатності, але й силу чинників розвитку, що акумулюються в його стабільності (стабільності).

Традиційна практика аналізу фінансового стану підприємства виробила певні прийоми та методи їх реалізації, але єдиної класифікації прийомів і методів економічного аналізу в цілому та фінансового зокрема немає досі.

Дослідженням теоретичних аспектів діагностики фінансово-економічного стану підприємства займалась низка вчених, серед яких Непочатенко О.О., Поддерогін А.М., Черниш С.С., Савицька Г.В., Гуменюк О.О., Коробов М.Я., Прокопенко І.Ф., Крейніна М.Н., Терещенко О.О. та інші. Проте залишається актуальним питання удосконалення діагностики фінансово-економічного стану підприємства.

Метою бакалаврської роботи є вивчення теоретичних засад комплексної оцінки та аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства та визначення напрямів її удосконалення.

Відповідно до мети в роботі поставлені наступні завдання:

- 1) розглянути економічну сутність діагностики фінансово-економічного стану підприємства;
- 2) дослідити методи та принципи діагностики фінансово-економічного стану підприємства;

- 3) розглянути методичні підходи діагностики фінансово-економічного стану підприємства;
- 4) провести комплексне оцінювання фінансово-економічного стану підприємства;
- 5) здійснити аналіз ліквідності підприємства КП «Водоканал Долинської міської ради»;
- 6) провести діагностику банкрутства підприємства КП «Водоканал Долинської міської ради»;
- 7) розглянути зарубіжний досвід діагностики фінансово-економічного стану підприємства та можливості імплементації в Україні;
- 8) запропонувати напрями покращення фінансово-економічного стану підприємства за результатами діагностики.

Об'єктом дослідження є діагностика фінансово-господарської діяльності підприємства на прикладі КП «Водоканал Долинської міської ради».

Предметом дослідження є теоретичні, методичні засади та напрями покращення діагностики фінансового-господарської діяльності підприємства.

Методи дослідження. При підготовці кваліфікаційної роботи були використані такі методи: теоретичного узагальнення та порівняння; статистичний та графічний аналіз; системно-комплексний підхід.

Інформаційну базу дослідження складають праці вітчизняних науковців, методичні рекомендації щодо аналізу та оцінки фінансового стану підприємств, фінансова звітність підприємств КП «Водоканал Долинської міської ради».

Бакалаврська робота має вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність діагностики фінансово-економічного стану підприємства

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин підприємства здійснюють свою виробничо-господарську діяльність самостійно, але при цьому повинні враховувати інтереси та бажання покупців і виробляти ту продукцію, на яку є попит. Це пов'язано з конкуренцією на ринку товарів і послуг, яка полягає в боротьбі за власну продукцію кожного споживача.

Аналіз фінансового стану підприємства є одним із найважливіших інструментів визначення конкурентоспроможності виробника. В Україні розвиток ринкових відносин характеризується впровадженням досягнень науково-технічного прогресу, ефективністю господарювання та управління виробництвом, а також підвищенням конкурентоспроможності продукції, що вимагає розвитку таких можливостей для покращення фінансового стану підприємства, яке ним володіє, дозволяє досягти максимального результату при мінімальних витратах, сприятиме ефективному використанню та розміщенню обмежених ресурсів. Досягти стабільного фінансового становища можливо лише шляхом ефективного управління всіма факторами виробництва та проведення систематичної діагностики.

Слово «діагностика» походить від грецького слова «diagnosis», що означає «виявлення». Через складний характер терміна «діагностика», має багато тлумачень. Вчений Черниш С. С. дав узагальнене визначення цього терміну: «Діагностика – це здатність розпізнати стан і поставити діагноз обраного об'єкта за певними параметрами в будь-який момент часу: минуле, теперішнє, майбутнє» [48]. Отже, діагностика – це аналіз стану та

функціонування об'єкта чи процесної системи в різних аспектах діяльності людини за допомогою окремих методів і засобів.

Діагностика є фундаментальною системою, яка включає різноманітні концепції, підходи та методи. Для більш детального розуміння суті можна порівняти інтерпретації в різних сферах науково-дослідницької діяльності. Медицина пропонує таке визначення: «Медична діагностика – це комплекс заходів і обстежень, спрямованих на встановлення діагнозу, тобто точної причини захворювання, а також змін у внутрішньому середовищі організму та супутніх захворювань, а також призначення ефективного лікування захворювання» [2]. Термінологія медичної діагностики найбільш точно відображає суть поняття, оскільки її витoki лежать саме в медичних науках. Тому наведене вище визначення можна застосувати до інших видів діагностики. Не є винятком і економічна діагностика, оскільки об'єкт економічної діагностики (підприємство) можна розглядати як умовного пацієнта, а його технологічну систему – як живий організм.

Діагностика є фундаментальною системою, яка включає різноманітні концепції, підходи та методи. Для більш детального розуміння суті можна порівняти інтерпретації в різних сферах науково-дослідницької діяльності. Медицина пропонує таке визначення: «Медична діагностика - це комплекс заходів і обстежень, спрямованих на встановлення діагнозу, тобто точної причини захворювання, а також змін у внутрішньому середовищі організму та супутніх захворювань, а також призначення ефективного лікування захворювання» [22]. Термінологія медичної діагностики найбільш точно відображає суть поняття, оскільки її витoki лежать саме в медичних науках. Тому наведене вище визначення можна застосувати до інших видів діагностики. Не є винятком і економічна діагностика, оскільки об'єкт економічної діагностики (підприємство) можна розглядати як умовного пацієнта, а його технологічну систему – як живий організм.

Економічна діагностика – комплекс розрахункових досліджень, що базуються на фінансових результатах діяльності підприємства і відображають

стан його функціонування та визначають положення на шкалі життєвого циклу підприємства.

Незважаючи на окремий, вузькоспрямований контекст вживання, сучасні вчені мають дещо інше уявлення про сутність поняття «економічна діагностика». У табл. 1.1 наведено узагальнені результати дослідження сутності терміну «економічна діагностика».

Таблиця 1.1

Аналіз сутності поняття «економічна діагностика» в дослідженнях сучасних вчених

Автор	Визначення
К. Пріб [39]	Як інструмент менеджменту, що слугує основою для прийняття рішень.
Л. Черчик [49]	Як вид діяльності з визначення розривів між поточним та бажаним станом підприємства
М. Забаштанський [25]	Як метод фінансового механізму
Н. Бойко [10]	Як процес визначення об'єктивного стану параметрів діяльності підприємства
Н. Сагалакова [41]	Як етап процесу управління, що передуює прийняттю управлінських рішень
В. Коваленко [28]	Як процес виявлення патологічних змін в системі
Т. Ковальчук [30]	Як процес визначення порушень від нормального перебігу економічних процесів
Р. Скриньковський [42]	Як процес визначення стану підприємства і тенденцій його зміни
О. Коваленко [29]	Як процес аналізу і оцінки економічних показників роботи підприємства
З. Литвин [33]	Як процес проведення аналізу поточного стану підприємства та його перспектив

Наведені вище бачення вчених мають свої недоліки та переваги. Ряд тлумачень не розкриває мети діагностики, не встановлює діагностичних методів, не вказує на шляхи поліпшення наявного стану тощо.

Враховуючи недоліки наведених висловлювань, можна більш точно визначити термін «економічна діагностика». Під економічною діагностикою розуміється процес аналізу господарської діяльності з метою виявлення та

визначення характеру проблем і недоліків компанії. Метою діагностики також є виявлення та запобігання відхилень від оптимального стану, які є індикатором виникнення потенційних проблем.

Також підкреслюється термін «моніторинг» як невід’ємна частина діагностики. Моніторинг – це комплексна система спостереження за станом об’єкта з метою його контролю. В. Бикова пропонує таке визначення: «Моніторинг – це система безперервного і тривалого спостереження, контролю, оцінки стану системи, а також прогнозування на основі отриманих об’єктивних даних динаміки та основних тенденцій її розвитку» [44].

Бурова Т. А. стверджує, що важливим етапом здійснення контролю є моніторинг, а наступним етапом є діагностика як етап аналізу проблем у процесах господарської діяльності [14]. Моніторинг характеризується синхронністю процесів спостереження та систематичним збором інформації за певний проміжок часу.

Загалом науковці розрізняють поняття «моніторинг» і «діагностика».

Ці поняття мають спільні та відмінні ознаки, які наведено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Спільні та відмінні риси понять «діагностика» і «моніторинг»

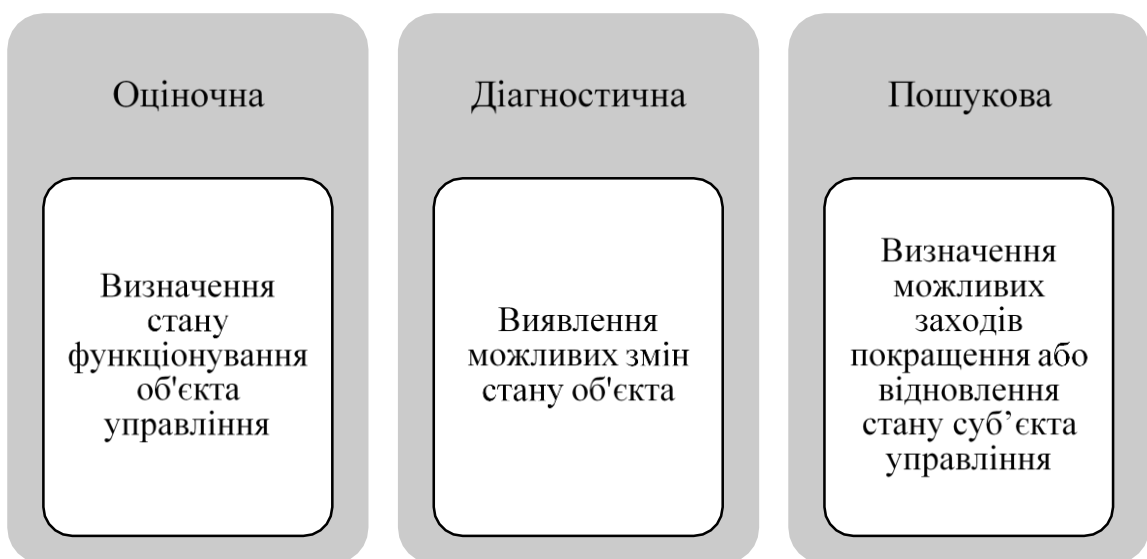
Діагностика	Моніторинг
Спільні риси	
Дослідження явищ і процесів, що відбуваються у соціально-економічній системі	
Обов’язково передбачають наявність у фахівців, що проводять наявність відповідних професійних знань та компетенцій щодо роботи з інформаційним масивом	
Дозволяють зробити висновок про стан явища, процесу	
Відмінні риси	
Направлена на визначення причини виникнення певної ситуації, процесу	Направлений на визначення стану процесів, що відбуваються у внутрішньому та зовнішньому середовищі

Джерело: [9]

Вивчивши спільні та характерні ознаки понять, можна констатувати, що моніторинг відповідає на питання: «Що відбувається в системі управління», а «діагностика» – «чому це відбувається». Для забезпечення оптимальної ефективності господарської діяльності, а також конкурентоспроможності підприємство повинно вміти своєчасно виявляти негативні тенденції розвитку та прогнозувати ймовірність банкрутства, знаходити відповідні засоби та шляхи виходу з кризових ситуацій з мінімальними можливостями збитків і введіть найкоротші терміни. Діагностика є основною умовою успішного вирішення вищезазначених проблем.

Предметом діагностики є об'єкт управління як високоорганізована, цілісна система з наявністю функціональних підсистем. Предметом є кількісна характеристика та якісне визначення стану підприємства (об'єкта управління). Метою діагностики є уявлення про стан об'єкта діагностики з метою прийняття відповідних рішень щодо вдосконалення, вдосконалення та оптимізації процесів функціонування системи. Функції економічної діагностики наведено на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Функції економічної діагностики

Джерело: [16]

Основними завданнями економічної діагностики є визначення заходів і рішень щодо підвищення функціональності всіх компонентів системи, шляхів

їх реалізації, а також оптимізація відхилень критеріальних значень компонентів системи та зменшення негативного впливу.

Діагностика включає три етапи дослідження. На першому етапі поточний стан досліджуваного об'єкта порівнюється з нормальним станом з метою виявлення невідповідностей і відхилень. Другий – визначення відповідності об'єкта певній групі, кластеру чи класу, що дозволяє систематизувати та впорядкувати. Третій етап використовується, коли оцінка та кореляція неможливі через відсутність необхідних параметрів [36].

В економічній діагностиці вищевказані критерії доповнюються наступними:

1) Комплексність (діагностика повинна охоплювати всі аспекти функціонування досліджуваного підприємства за різні періоди часу. Це дає можливість виявити короткострокові та довгострокові відхилення у розвитку підприємства. Для отримання найкращого результатів розробки та процесу прийняття управлінських рішень, важливо, щоб економічна діагностика мала комплексний характер). Так, зокрема, О. Коваленко вважає, що лише «детальне аналітичне дослідження, яке дозволяє глибоко зрозуміти поточну ситуацію, є основою для розробки як стратегії перетворень у сферах діяльності, що розглядаються, так і переліку конкретних заходів щодо бути досягнутим. «заплановані результати» [27];

2) своєчасність (діагностика повинна проводитися завчасно і своєчасно завдяки розробці індивідуальних показників для кожного бізнес-процесу);

3) послідовність (діагностика повинна проводитися постійно і регулярно через різні часові проміжки: щомісяця, щокварталу, щороку тощо. Діагностика здійснюється на основі показників, узгоджених з цілями макроекономічного розвитку);

4) системність (діагностика повинна враховувати причинно-наслідкові зв'язки взаємодії соціально-економічних процесів із зовнішнім середовищем.

Слід зазначити, що процес економічної діагностики досить складний і залежить від виду діагностики. На основі наукових джерел, наведених у даній

роботі [18], можна розглянути види економічної діагностики та їх класифікацію.

У табл. 1.3 наведена розбивка економічної діагностики за сегментами.

Таблиця 1.3

Види економічної діагностики в системі оцінки фінансово-економічного стану підприємства

За періодичністю			
Одночасна		Періодична	
За змістом			
Тематична		Комплексна	
За призначенням результатів			
Діагностика господарсько-фінансового стану підприємства		Діагностика наслідків управлінських рішень	
За мотивом			
Планова		Непланова	
За способом отримання інформації			
Кількісна діагностика		Якісна діагностика	
За метою діагностики			
Оперативна діагностика		Стратегічна діагностика	
В залежності від об'єкту діагностики			
Фінансового стану	Конкурентоспроможності	Економічної безпеки	Системи управління

Джерело: [42]

Виходячи з наведених видів діагностики можна зробити висновок, що вона є фундаментальним методом оцінки системи управління господарською діяльністю, особливо в сучасних конкурентних умовах. Крім того, інструментарій економічної діагностики дозволяє виконувати низку аналітичних завдань:

- 1) аналітична оцінка стану економічної системи;
- 2) оцінка стабільності та ефективності діяльності підприємства;

- 3) визначення векторів і варіантів розвитку динаміки підприємницької економіки;
- 4) оцінка наслідків управлінських рішень;
- 5) оцінка відповідності фактичних показників цільовим і стратегічним показникам;
- б) встановлення превентивних заходів щодо усунення наслідків потенційної загрози.

Важливу роль в економічній діагностиці відіграє психологічний аспект дослідження, що призводить до помилок у його проведенні. Бондар-Підгірська О.В. проаналізувала праці німецьких вчених і вказала на основні помилки, які допускаються в процесі діагностичного дослідження. За результатами дослідження наведеного малюнка можна виділити дві групи найбільш поширених модальних діагностичних помилок [12].

Перша група – помилки, пов'язані із суб'єктивним сприйняттям: а) помилки першого враження;

б) суб'єктивні помилки суджень.

Друга група — помилки, які безпосередньо пов'язані з дослідженням: а) помилки в зборі даних;

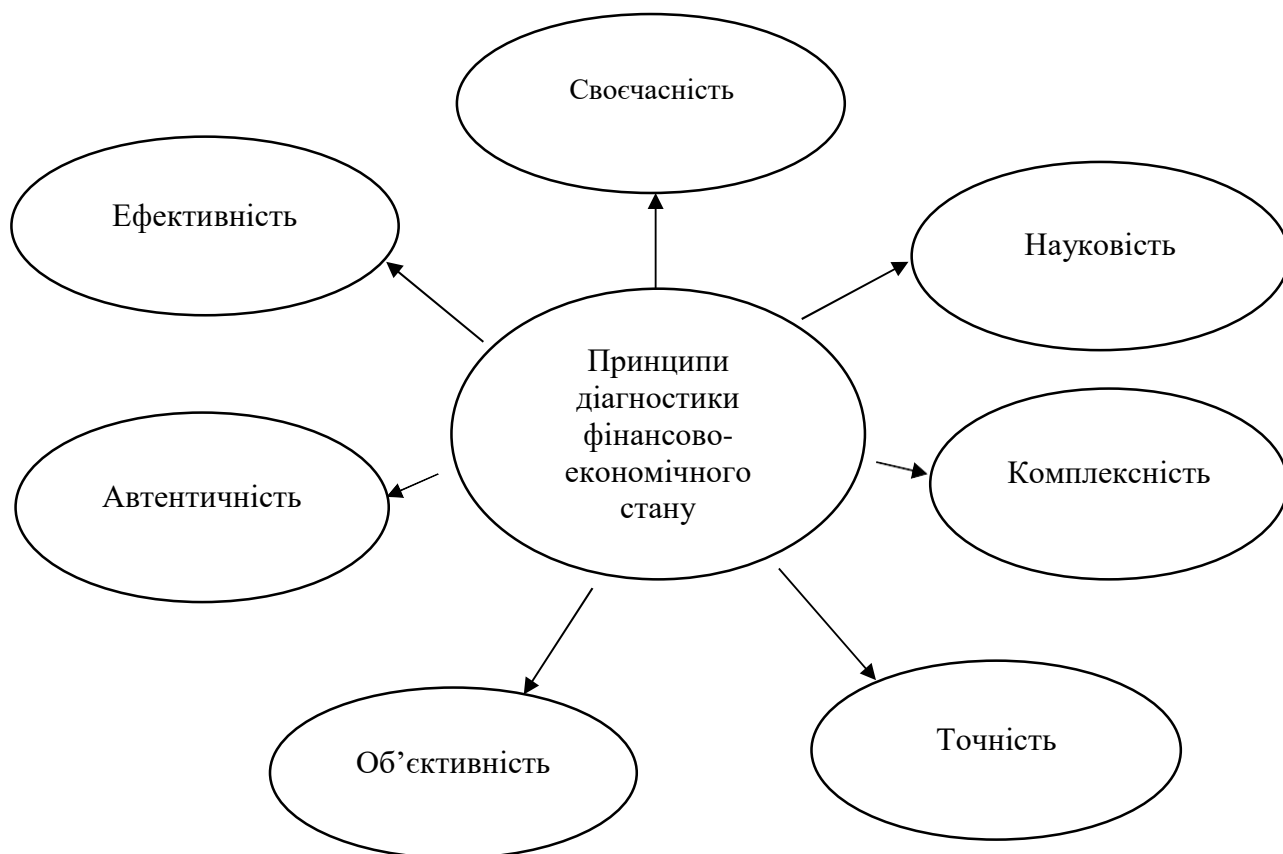
б) помилки в процесі діагностики; в) Помилки у формуванні висновків.

Враховуючи всі перераховані потенційні похибки, можна зменшити похибку в точності результатів досліджень і підвищити їх ефективність і якість діагностики.

Отже, можна зробити висновок про фундаментальну роль діагностики процесу контролю господарської діяльності в умовах високої конкуренції. Результат якісної діагностики дасть змогу сформувати вектор діяльності та забезпечить необхідну інформаційно-аналітичну базу для прийняття рішень. Не менш важливим результатом економічної діагностики є представлення причин і потенційних слабких сторін розвитку компанії в умовах високої конкуренції та під впливом кризових явищ.

1.2. Методи та принципи діагностики фінансово-економічного стану підприємства

Діагностика фінансового стану вимагає не тільки використання різноманітних методів і способів аналізу, а й дотримання певних принципів. Основні загальноприйняті принципи діагностики фінансового стану наведено на рис. 1.2.

Рис.1.2. Загальноприйняті принципи діагностики фінансово-економічного стану підприємства

Джерело: [4]

Як видно з рис. 1.2 у науковій літературі виділяють сім загальновизнаних принципів. Розглянемо кожен із цих принципів, щоб визначити його роль у діагностиці фінансового стану.

Принцип своєчасності вказує на необхідність проведення діагностики до настання кризової ситуації, тобто до появи перших симптомів неплатоспроможності, враховуючи динамічну діяльність підприємства.

Принцип науковості означає, що діагностика базується на науково обґрунтованих принципах, методах, поняттях і законах.

Принцип комплексності стверджує, що окремі явища та процеси необхідно вивчати в комплексі з взаємопов'язаними явищами та факторами.

Принцип точності означає відповідність цілям, завданням і вимогам, що пред'являються до процесу діагностики фінансового стану.

Принцип об'єктивності означає, що діагностика повинна проходити за розробленою програмою дослідження за чітко визначеними етапами та параметрами. Також у процесі діагностики необхідно використовувати лише реальні факти, методи та заходи, щоб зменшити неточність оцінки та мінімізувати вплив фактора суб'єктивності.

Принцип достовірності означає, що діагноз ставиться на основі первинної, достовірної інформації внутрішнього та зовнішнього середовища.

Принцип ефективності стверджує, що в рамках діагностики необхідно постійно порівнювати позитивні та негативні наслідки своєї поведінки, а також витрати, пов'язані з такою поведінкою.

Шкарабан С.І., Корецький Б.М. та Ярошук О.В. Виділяють наступні принципи діагностики фінансового стану підприємства [46]:

1. Принцип від загального до часткового. При діагностиці фінансового стану підприємства цей принцип передбачає перехід від загального до часткового з єдиною метою. При цьому на початку діагностики проводиться загальний аналіз стану компанії, а при виявленні проблем визначаються їх причини та характер.

2. Принцип від попереднього до остаточного оцінювання. Цей принцип полягає в поєднанні методу експрес-діагностики з остаточною базовою діагностикою фінансового стану. Тобто це поєднання термінової та глибокої та фундаментальної діагностики дослідження фінансового стану.

3. Принцип охоплення всього кругообігу капіталу. Цей принцип передбачає діагностику на всіх фазах кругообігу капіталу.

4. Принцип поєднання статичних і динамічних оцінок. Цей принцип полягає в необхідності діагностичної оцінки фінансового стану підприємства як на даний момент часу, так і в динаміці.

5. Принцип поєднання кількісних і якісних оцінок. Цей принцип передбачає необхідність поєднання в процесі діагностики кількісних і якісних методів оцінки. Кількісні методи проводяться в кількісній формі за допомогою розрахункових процедур. Завершальним етапом діагностики фінансового стану є якісні методи.

6. Принцип формалізації оцінок. Цей принцип забезпечує алгоритмізацію діагностичного процесу та виконання його реалізації з чіткою оцінкою надійності. Реалізацію цього принципу можна знайти в оціночних показниках, матрицях, шкалах і класифікаціях [18].

Крім дотримання принципів діагностики фінансового стану, важливо чітко дотримуватися законів логіки. Основними формами розуміння діагностики фінансового стану є визначеність, послідовність, послідовність та адекватність. Ці властивості логіки діагностики фінансового стану порушуються чотирма основними законами теорії логіки.

Закон тотожності формує достовірність діагнозу матеріального становища. Послідовність характеризується законами несуперечності та виключення третьої сторони. Розумність характеризується законом достатніх підстав [8].

Логічні закономірності притаманні всім етапам діагностики фінансового стану. Наприклад, закон тотожності вимагає, щоб діагностика враховувала фінансове становище на кожному етапі процесу в однаковому складі його характеристик. Усі логічні закономірності в діагностиці фінансового стану підприємства взаємозалежні та взаємодоповнюють один одного.

Діагностика фінансового стану підприємства передбачає систематичну та комплексну оцінку діяльності підприємства за допомогою різних методів фінансової діагностики.

Методи фінансової діагностики – це комплекс науково-методичних засобів дослідження фінансового стану підприємства [37].

Основними методами фінансової діагностики є:

1. Формалізовані - ці методи ґрунтуються на науковій аргументації та характеризуються об'єктивністю. Формалізовані методи включають наступні методи: арифметичні різниці, відсотки, дисконтування, ланцюгові підстановки, баланс, диференціал, логарифм, інтеграл, простий відсоток і складний відсоток.

2. Неформалізовані - основу складають аналітичні процедури на логічному рівні, цим методам притаманний суб'єктивізм, оскільки велику роль відіграють інтуїція, досвід і знання аналітика. До неформалізованих методів належать такі методи: експертних оцінок і сценаріїв, порівняльний, побудови системи показників, психологічний, морфологічний, побудови системи аналітичних таблиць. Такі методи застосовуються в умовах повної або часткової невизначеності [17, 21].

Також у процесі фінансового аналізу часто використовуються традиційні методи економічної статистики (середні та відносні величини, групування, графік, індекс) та математико-статистичні методи (кореляційний аналіз, аналіз дисперсії, метод головних компонент).

В економічній літературі також існують різні класифікації методів оцінки фінансового стану підприємства. Однак є шість основних і найпоширеніших методів:

1. Горизонтальний аналіз – суть якого полягає в порівнянні кожного елемента звітності з попереднім періодом.

2. Вертикальний аналіз – полягає у визначенні структури підсумкових фінансових показників та виявленні впливу кожної складової звітності на кінцевий результат.

3. Порівняльний аналіз – внутрішньобюджетний аналіз показників зведеної звітності за окремими показниками підприємства, дочірніх підприємств, підрозділів, а також внутрішньобюджетний аналіз показників цього підприємства з конкурентами.

4. Факторний аналіз – аналіз впливу окремих факторів на показник ефективності за допомогою детермінованих або стохастичних методів дослідження.

5. Аналіз тенденцій – складається з порівняння кожної звітної позиції з низкою попередніх періодів і визначення тенденції.

6. Аналіз відносних показників – полягає в обчисленні зв'язку між окремими статтями звіту або статтями різних форм звітності та визначенні зв'язку між показниками [22-24].

Незалежно від існуючих методів діагностики фінансового стану, постійно вдосконалюються та розвиваються нові підходи до аналізу фінансового стану. Адже від правильного вибору методу аналізу залежить результат дослідження фінансового стану підприємства. Своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану дає змогу виявити потенційні можливості збільшення прибутку підприємства.

Для діагностики фінансового стану також використовуються різні типи моделей, за допомогою яких можна структурувати та ідентифікувати зв'язки між ключовими показниками. Існує три основних види моделей:

- дескриптивні – також відомі як описові моделі, є фундаментальними для оцінки фінансового стану компанії. До них відносяться побудова балансової системи, представлення фінансової звітності в різних аналітичних розрізах, вертикальний і горизонтальний аналіз, аналіз трендів, аналіз відносних показників, факторний аналіз і т.д.

- прогностні моделі - це прогностичні моделі, які використовуються для прогнозування продажів і майбутнього стану компанії. Найпоширенішими прогностними моделями є розрахунок точки беззбитковості, прогностна звітність, моделі динамічного аналізу та моделі ситуаційного аналізу.

- нормативні - за допомогою цих моделей можна порівняти фактичні результати компанії з очікуваними і розрахованими згідно з бюджетом. Як правило, ці моделі використовуються у внутрішньому фінансовому аналізі. Суть цих методів полягає у встановленні нормативів по кожній статті витрат на технологічні процеси, центри відповідальності тощо [32].

Діагностика фінансового стану може проводитися двома способами, у формі експрес-діагностики та поглибленої діагностики. Саме ці види дають комбіновану оцінку фінансового стану підприємства.

Метою експрес-діагностики є проведення попередньої термінової кількісної та якісної оцінки кругообігу капіталу компанії як за конкретний період, так і за конкретний період.

Поглиблена діагностика включає кількісну та динамічну оцінку ступеня порушення пропорцій у фазах кругообігу капіталу. При цьому виявляються причини порушень, динаміка їх зміни та вплив на доходи підприємства [4].

Тому при діагностиці фінансово-економічного стану важливо керуватися як загальноприйнятими принципами, так і законами логіки. До загально визнаних належать принципи своєчасності, повноти, науковості, достовірності, точності, об'єктивності та оперативності. Методи фінансової діагностики фінансового стану поділяються на формалізовані та неформальні. Часто використовуються традиційні методи економічної статистики та математико-статистичні методи. В економічній літературі також існують різні класифікації методів оцінки фінансового стану підприємства. Однак виділяють шість основних і найпоширеніших методів, включаючи горизонтальний і вертикальний аналіз, порівняльний аналіз, факторний аналіз і аналіз тенденцій, а також аналіз відносних показників. Моделі часто використовуються для діагностики фінансової ситуації, найважливіші моделі мають описовий, прогнозний і нормативний характер.

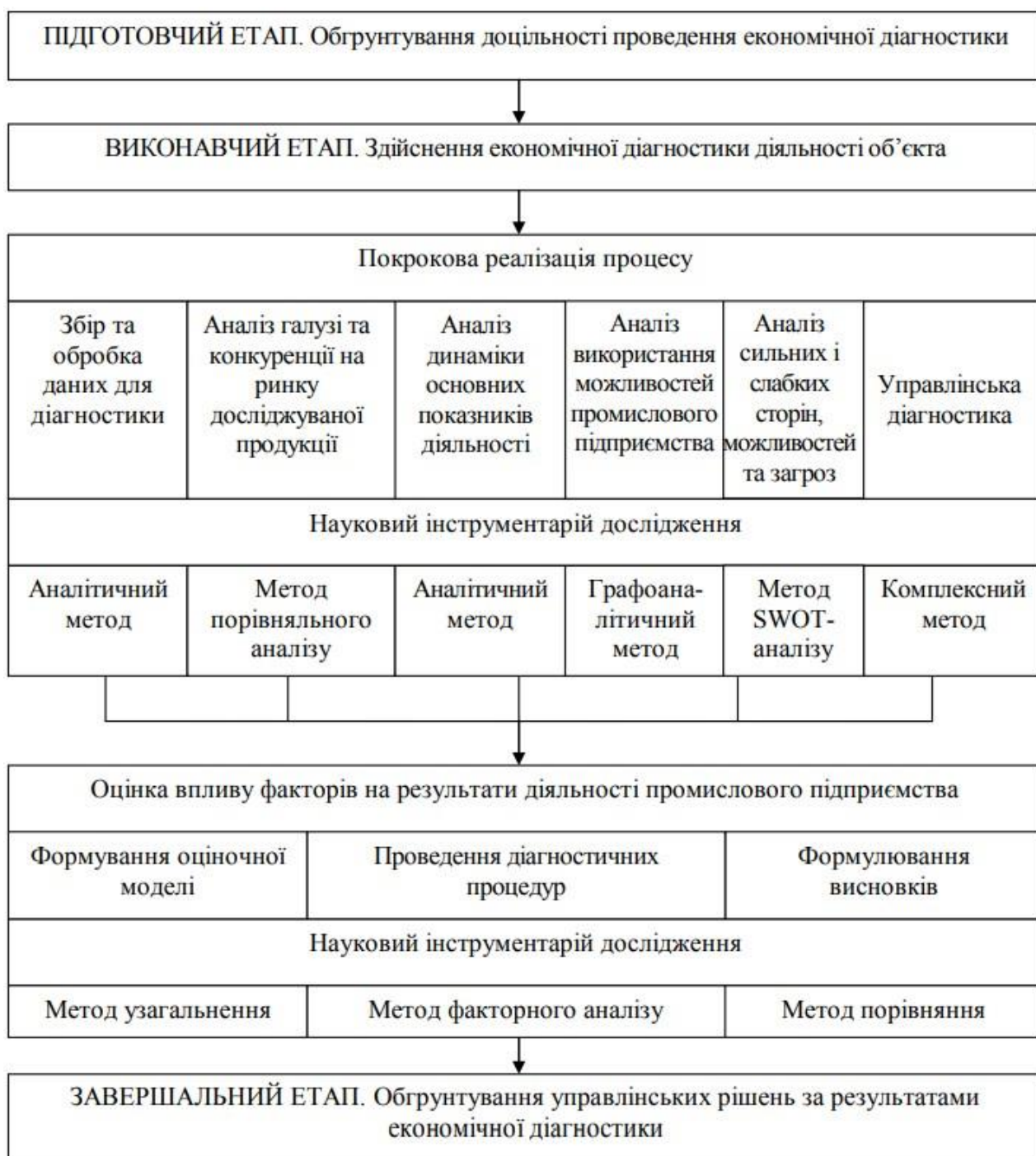
1.2 Методичні підходи діагностики фінансово-економічного стану підприємства

Як уже зазначалося в попередньому пункті роботи, основним завданням економічної діагностики є виявлення проблем та усунення їх негативних наслідків шляхом визначення заходів та управлінських рішень, спрямованих на покращення функціонування всіх складових системи.

Для вирішення зазначених діагностичних завдань використовуються наступні методи: аналітичний (комплексний економічний аналіз на основі розрахункових методів на основі статистичної інформації); техніка динамічного програмування (використання математичних моделей); лінійне програмування (математичний метод, заснований на оптимізації досягнення кількісно визначеної мети); Експертні методи (на основі експертних оцінок інформації) [20].

Проведення економічної діагностики зазвичай проходить у три етапи: підготовчий етап; Виконавча фаза та завершальна фаза.

Детально етапи проведення економічної діагностики наведено на рис. 1.
1.2.

Рис. 1.3. Етапи діагностики фінансово-економічного стану підприємства

Джерело: [3]

На підготовчому етапі визначається доцільність діагностики та приймається рішення про необхідність діагностики. Важливою частиною етапу є визначення цілей та планування діагностики, обґрунтовується ресурсне забезпечення для їх реалізації.

На основному етапі збираються, обробляються та узагальнюються дані для діагностики, визначається система показників і безпосередньо за виділеними векторами здійснюється комплексна економічна діагностика. Крім того, на цьому етапі обробляються результати та робляться попередні висновки.

Заключним етапом є прийняття рішень щодо пріоритетності та доцільності можливих варіантів управлінських рішень і, за необхідності, їх реалізації.

Одним із найважливіших видів економічної діагностики є діагностика фінансового стану підприємства, оскільки системний аналіз фінансової діяльності підприємства є важливою умовою ефективного управління. Фінансовий стан підприємства є результатом його господарської діяльності і безпосередньо впливає на економічну безпеку підприємства. Економічна безпека – це здатність підприємства захищатися від негативного впливу зовнішніх факторів і швидко адаптуватися до нових умов господарської діяльності. Рівень економічної безпеки залежить від здатності менеджменту уникнути або ліквідувати наслідки негативного впливу зовнішніх чи внутрішніх загроз [50].

Слід зазначити, що діагностика фінансового стану підприємства є комплексним підходом, який може включати багато моделей, коефіцієнтів і методів.

В сучасних умовах високої конкуренції та нестабільної економічної ситуації в країні та світі в цілому ризик банкрутства набуває значного значення. Неплатоспроможність - це неспроможність компанії виконувати свої зобов'язання.

Ризик банкрутства супроводжується кризовим станом підприємства, якому не завжди вдається запобігти через відсутність індикаторів для виявлення проблемних моментів у діяльності підприємства. Тому для своєчасного виявлення кризових явищ і запобігання банкрутству необхідно створити планові процедури контролю фінансового стану.

Слід підкреслити, що «кризовий стан» і «ризик неплатоспроможності» — це два різні поняття. І. В. Чібісова визначає банкрутство як кінцеву стадію кризового стану, коли підприємство втрачає здатність розрахуватися з кредиторами, внаслідок чого підприємство ліквідується або залучаються додаткові ресурси для відновлення платоспроможності [50].

Отже, діагностика банкрутства – це процедура, яка дозволяє визначити, наскільки фінансовий стан підприємства наближається до повної втрати платоспроможності. За результатами діагностики можуть бути прийняті рішення щодо попередження та недопущення кризи.

Фінансово-економічні параметри, що описують стан підприємства, при якому неможливо відновити фінансову стійкість, можна назвати еталонами вкрай критичного фінансового стану [28]. Варіативність методичних підходів до діагностики неплатоспроможності підприємства дуже різноманітна і допускає класифікацію (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Методика діагностики банкрутства підприємств

Джерело: [13]

Методика проведення поглибленого аналізу фінансового стану неплатоспроможних організацій використовується на державному рівні та розроблена у 1996 році. Основна увага методології зосереджена на оцінці фінансового стану та аналізі виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств.

На рівні компанії зазвичай використовуються базові підходи до діагностики неплатоспроможності, такі як бенчмаркінг і використання багатовимірних моделей. Основними моделями діагностики неплатоспроможності підприємства є [46]:

1. Двофакторна модель Альтмана є одним із найпростіших методів прогнозування ризику банкрутства, який потребує розрахунку впливу двох показників: коефіцієнта поточної ліквідності; позиковий капітал; пасиви [29].

2. Модель Альтмана 1983 року розроблена для компаній, акції яких не торгуються на біржі. Цей метод є модифікованою версією попередньої п'ятифакторної моделі 1968 року [29].

3. Модель прогнозування ймовірності банкрутства Спрінггейта була розроблена в 1978 році на основі моделі Альтмана та покрокового дискримінантного аналізу. У рамках дослідження та розробки моделі Springent вибрав чотири коефіцієнти з 19 коефіцієнтів, які стали основою моделі [30].

4. Модель Давидової-Белікова. Ця модель була розроблена в 1997 році на основі опитування керівників комерційних недержавних компаній [31].

5. Модель Терещенко. Модель О. Терещенка створено на основі даних народного господарства з урахуванням галузевої приналежності та структури вітчизняних підприємств [34].

Отже, порівняльна характеристика методів оцінки фінансового стану підприємства дає змогу виявити переваги та недоліки запропонованих методів. Враховуючи це, для більш комплексної оцінки фінансового стану підприємства доцільно комбінувати різні методи для отримання більш детальної інформації про фінансовий стан підприємства.

РОЗДІЛ 2

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ КП «ВОДОКАНАЛ ДОЛИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ»

2.1. Комплексне оцінювання фінансово-економічного стану підприємства

За сучасного стану економічної сфери в Україні для господарюючого суб'єкта стало популярним реалізувати принципи самокупності і самофінансування. Для їх реалізації необхідним є організація таких фінансових результатів підприємства, які були б завершення одного циклу і початком іншого.

Виділяють чималу кількість показників фінансових результатів на підприємстві. Для початку проаналізуємо динаміку доходів підприємства протягом 2022-2023 років (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Динаміка доходів КП «Водоканал Долинської міської ради» за 2022-2023 роки, тис. грн.

Вид доходу	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2023 р. у % до 2022 р.
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	33258	32709	-549
Інші операційні доходи	556	816	260
Інші доходи	3860	9211	5351

Дивлячись на резерви максимізації прибутку, можна акцентувати на тому, що прибуток підприємства залежний як від його доходів, так і від витрат.

Проаналізувавши табл. 2.1, підкреслимо, що на підприємстві за два роки чистий дохід від реалізації продукції зменшився на 549 тис. грн.

Інші операційні доходи підприємства збільшилися на у 260 тис. грн., а інші доходи на 5351 тис. грн. Доходів від участі в капіталі, інших фінансових доходів та надзвичайних доходів підприємство протягом 2022-2023 років не отримувало.

В табл. 2.2 проаналізуємо динаміку витрат на підприємстві за останні два роки. Для проведення розрахунків застосуємо дані фінансової звітності форми №2 «Звіт про фінансові результати».

Таблиця 2.2

Динаміка витрат КП «Водоканал Долинської міської ради» за 2022-2023 роки, тис. грн.

Вид витрат	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2023 р. у % до 2022р.
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	26759	29307	9,5
Адміністративні витрати	4471	4461	-0,2
Витрати на збут	3481	4001	14,9
Інші операційні витрати	1102	1284	16,5
Інші витрати	1527	2327	52,4

Аналіз витрат КП «Водоканал Долинської міської ради» показує нам, що відбулося збільшення за статтями: собівартість реалізованої продукції, витрати на збут, інші операційні витрати та інші витрати на 9,5%, 14,9 %, 16,5 % та 52,4% відповідно. Структура витрат КП «Водоканал Долинської міської ради» є досить типовою для комунального підприємства, переважають операційні витрати. Зменшились адміністративні витрати на збут на 0,2%. Збільшились витрати з оплати праці, на соціальні заходи й амортизація. Статті витрати від участі в капіталі та фінансові витрати відсутні.

Отже, можна помітити, що підприємство збільшило свої витрати по основній діяльності і з'явилась гостра необхідність у їх зменшенні. Тому перед КП «Водоканал Долинської міської ради» постає задача вірно сформулювати

цінову стратегію на підприємстві та вибрати прийнятний обсяг виробництва. У зв'язку з конкуренцією слід підкреслити оптимізацію витрат, що дасть змогу збільшити суму прибутку в майбутньому.

Суть будь-якої підприємницької діяльності – це отримання прибутку. Результати фінансової діяльності підприємства характеризуються величиною прибутку та рівнем рентабельності. Прибуток підприємства отримують від реалізації продукції та інших видів діяльності підприємства [].

Узагальнимо наведені розрахунки, проаналізувавши динаміку фінансових результатів підприємства за два роки (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Фінансові результати КП «Водоканал Долинської міської ради» 2022-2023 роки, тис. грн.

Фінансовий результат	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2023 р. у % до 2022 р.
Валовий прибуток	6499	3402	-3097
Фінансовий результат від операційної діяльності	-1999	-5528	-3529
Фінансовий результат до оподаткування	334	1356	1022
Чистий прибуток	271	1356	1085

Виконавши розрахунки, можна помітити, що фінансовий результат підприємства мав спадаючу тенденцію в порівнянні з 2022 роком. Розглянувши табл. 2.3, дійдемо висновку, що на досліджуваному підприємстві у 2023 збільшився чистий прибуток. Це відбулося через збільшення інших доходів від надання послуг..

Комплексна оцінка фінансового стану представляє характеристику показників, що вказують на основні економічні процеси та дані про виробництво підприємства. За допомогою розрахунків можливо оцінити на

скільки ефективним є підприємство, чи є воно рентабельним та платоспроможним, як використовую свої ресурси для виконання своєї мети.

Організація фінансової роботи КП «Водоканал Долинської міської ради» здійснюється за рахунок госпрозрахунку, банківських і комерційних кредитів, бюджетного фінансування та інших способів залучення коштів.

Управління фінансами підприємства включає здійснення операційної, фінансової чи інвестиційної діяльності, а також надання окремих послуг з метою досягнення максимального використання фінансових ресурсів і отримання прибутку [].

Процедура оцінки фінансового стану КП «Водоканал Долинської міської ради» здійснюється з використанням інформаційної бази як сукупності даних про зовнішній та внутрішній фінансовий стан підприємства.

На підставі даних фінансової звітності проаналізуємо фінансовий стан КП «Водоканал Долинської міської ради» в табл. 2.4-2.7:

Таблиця 2.4

Динаміка показників майнового стану КП «Водоканал Долинської міської ради»

Показник	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2023 р. від 2022 р., +/-
Частка основних засобів в активах	0,792	0,683	-0,109
Коефіцієнт зносу основних засобів	49,01	45,68	-3,33
Коефіцієнт придатності	50,99	54,32	3,33

Аналізуючи показники майнового стану можна помітити, що частка основних засобів в активах зменшилась на 0,109, що вказує на підвищення виробничої інтенсивності підприємства. Коефіцієнт зносу основних засобів зменшився на 3,33. Така тенденція показує на високий рівень їх оновлення. Коефіцієнт придатності збільшився на 3,33, що є позитивною тенденцією.

Отримані результати розкривають фінансовий стан підприємства, що обумовлений його діловою активністю. Охарактеризуємо основні коефіцієнти ділової активності на підприємстві КП «Водоканал Долинської міської ради», які представлені в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Динаміка показників ділової активності КП «Водоканал Долинської міської ради»

Показник	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2023 р. від 2022р., +/-
Оборотність активів (обороті)	1,233	0,848	-0,385
Фондовіддача	1,557	1,241	-0,316
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	6,175	4,602	-1,573
Період одного обороту обігових коштів (днів)	58	78	20
Коефіцієнт оборотності запасів (обороті)	37,530	18,811	-18,719
Період одного обороту запасів (днів)	10	19	10
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	142	152	10
Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	40	42	2
Період операційного циклу (днів)	49	61	12
Період фінансового циклу (днів)	-93	-90	2
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	3,195	1,953	-1,243

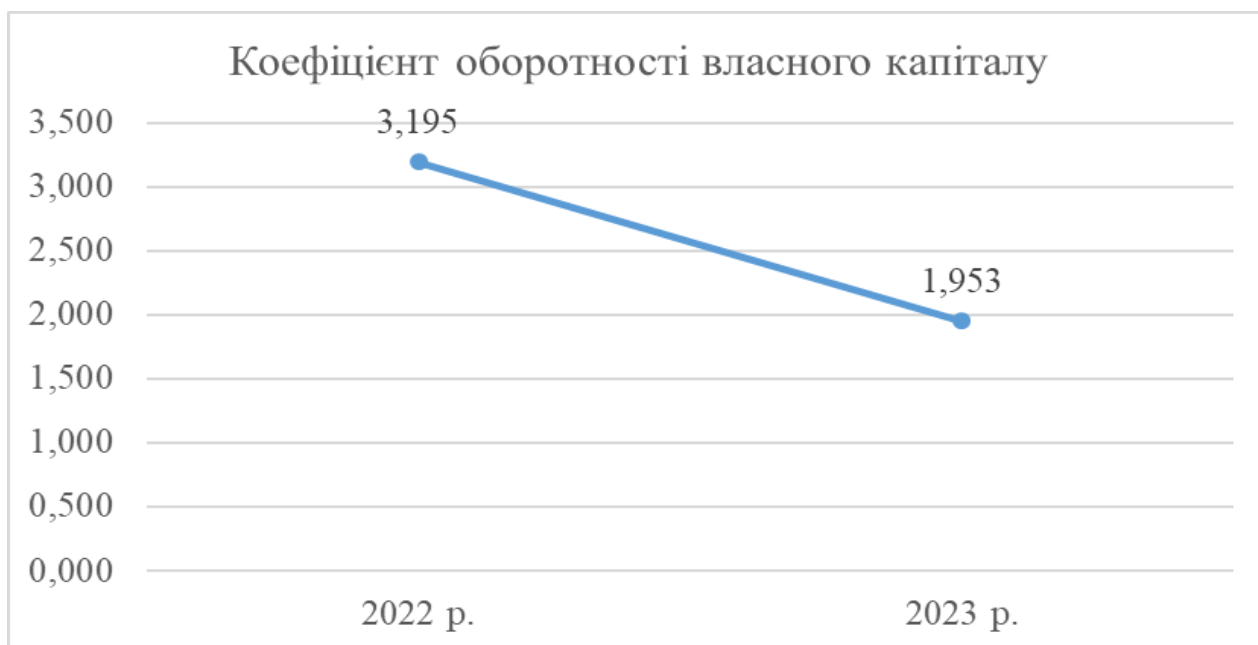
Проаналізувавши ділову активність КП «Водоканал Долинської міської ради», можна засвідчувати, що коефіцієнт оборотності активів зменшився на 0,385. Відповідно, швидкість обороту сукупного капіталу підприємства стала більшою і обмежені ресурси використовувалися більш ефективно у 2023 році.

Протягом 2022-2024 років фондовіддача зменшилась на 0,316. Такі дані вказують на необхідність підприємства більш раціонально використовуватися основні засоби. Коефіцієнт оборотності обігових коштів також зменшився на

1,573. Таке падіння показує нам про те, що у 2022 році підприємство виконувало свою роботу більш інтенсивно, ніж у 2023 році. Період одного обороту обігових коштів збільшився на 20 днів, а період одного обороту запасів на 10 днів, що є негативною тенденцією. Коефіцієнт оборотності запасів зменшився на 18,719. Такі дані вказують на послаблення політики управління запасами підприємства.

Показник оборотності власного капіталу продемонстрував нам не достатньо ефективне управління власним капіталом підприємства. На КП «Водоканал Долинської міської ради» даний показник зменшився на 1,243.

На рис. 2.1 представлено динаміку коефіцієнта оборотності власного капіталу за останні два роки.

Рис. 2.2. Коефіцієнт оборотності власного капіталу КП «Водоканал Долинської міської ради» за 2022-2023 роки

Аналізуючи показник на рис. 2.1, зауважимо на необхідності підприємства націлити свою увагу на підвищення продуктивності його роботи та більш раціональне використання власного капіталу.

Взаємини прибутку підприємства з основними факторами його виникнення демонструють показники рентабельності. Вони допомагають

охарактеризувати ефективність реалізації продукції на підприємстві, а саме визначити рівень віддачі активів та ступінь використання капіталу.

Г. І. Андреева трактує, що: «показники рентабельності відображають роботу підприємства загалом, показують прибутковість різних сфер та напрямів діяльності, визначають окупність витрат тощо» [1].

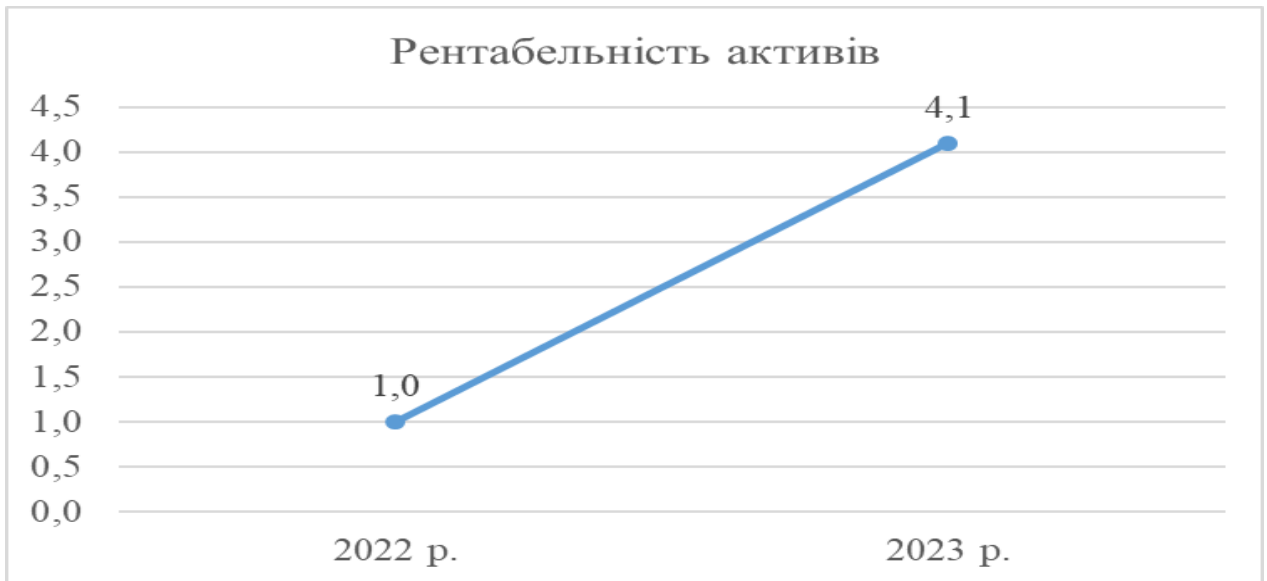
На основні даних фінансової звітності, а саме: форми №1 «Баланс» та форми №2 «Звіт про фінансові результати», наведемо динаміку показників рентабельності КП «Водоканал Долинської міської ради» за 2022-2023 роки в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка показників рентабельності КП «Водоканал Долинської міської ради», %

Показник	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2023 р. від 2022 р., +/-
Рентабельність активів	1,0	4,1	3,1
Рентабельність власного капіталу	3,1	10,0	6,9
Рентабельність продажів	0,8	4,1	3,3
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації	-7,5	-18,9	-11,4

Показники рентабельності на підприємстві збільшувалися протягом всього періоду дослідження (рис. 2.2). Така позитивна тенденція за 2022-2023 роки наголошує на збільшенні суми чистого прибутку та більш ефективному використанні капіталу підприємства. Період окупності капіталу збільшився вдвічі, що свідчить про збільшення періоду його компенсування заробленим прибутком. Негативним явищем є від'ємне значення рентабельності реалізованої продукції. Отже, за 2022-2023 роки було реінвестовано 100% чистого прибутку на підприємстві.

Рис. 2.2. Рентабельність активів на КП «Водоканал Долинської міської ради» 2022-2023 років

Оцінка фінансового стану підприємства включає в себе також аналіз показників фінансової діяльності підприємства. Відповідні значення являються розрахунками, що використовують задля формування фінансової структури підприємства.

Аналіз показників фінансової діяльності допомагає визначити чи здатним є підприємство відповідати за свої зобов'язання завдяки власним коштам, чи значно залежить від позикових.

Динаміка показників фінансової діяльності КП «Водоканал Долинської міської ради» за два останніх роки представлена в табл. 2.7.

Динаміка показників фінансової діяльності КП «Водоканал Долинської міської ради»

Показник	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2023 р від 2022 р., +/-
Власні обігові кошти, тис. грн. (робочий, функціонуючий капітал)	-11 181,0	-14 723,0	-3 542,0
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	-2,076	-2,071	0,005
Коефіцієнт покриття запасів	7,554	4,562	-2,992
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,386	0,434	0,048
Коефіцієнт фінансової залежності	2,592	2,303	-0,289
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-1,074	-0,879	0,195
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,614	0,566	-0,048
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,628	0,767	0,139
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,386	0,434	0,048

Проаналізувавши динаміку фінансової діяльності КП «Водоканал Долинської міської ради» за 2022-2023 роки, наголосимо на тому, що власні обігові кошти мали від'ємне значенні і зменшилися на 3 542,0 тис. грн, що відмічає зменшення можливості розширяться. Через таку динаміку підприємство змушене запозичувати кошти у зовнішніх джерел для формування майна (кредити, позики).

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами у 2022-2023 рр. мав від'ємне значення. В зв'язку з цим КП «Водоканал Долинської міської ради» не здатне профінансувати оборотні активи за допомогою власного капіталу.

Коефіцієнт покриття запасів зменшився на 2,992. Отже, на підприємстві є не достатньо власних джерел для покриття витрат на виробничий та збутовий процес.

Коефіцієнт фінансової незалежності трохи збільшився на 0,048, про те, не відповідає нормативному значенню. Протягом досліджуваного періоду збільшується значення коефіцієнта маневреності власного капіталу на 0,195., але мали від'ємні значення. Такі дані говорять про не достатню кількість власних фінансових ресурсів, щоб профінансувати необоротні та частину оборотних активів.

Зменшився рівень левереджа підприємства, на що вказало нам дещо зменшення коефіцієнта концентрації позикового капіталу на 0,048. Коефіцієнт фінансування показує здатність підприємства виконувати свої зобов'язання в перспективі. Проте, у 2023 році підприємство стало трішки більш платоспроможним порівняно з 2022 роком.

2.2. Аналіз ліквідності підприємства КП «Водоканал Долинської міської ради»

Ліквідність – це здатність підприємства до реалізації результатів своєї господарської діяльності. Ліквідність підприємства відображає його здатність розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями наявними оборотними ресурсами шляхом швидкого конвертування їх у грошові кошти. Гроші (монети та паперова готівка) є найбільш ліквідними активами. Банківські депозити за вимогою є високоліквідними активами, оскільки можуть бути переведені в готівку за вимогою клієнта [23].

Для діагностики ліквідності, необхідно розрахувати показники ліквідності балансу. Результати розрахунків наведені у табл. 2.8.

**Показники ліквідності балансу КП «Водоканал Долинської міської ради»,
тис. грн.**

Актив	2022 р.	2023 р.	Пасив	2022 р.	2023 р.
A1	47	61	П1	9885	11675
A2	3681	3840	П2	6682	10156
A3	1658	3207	П3	0	0
A4	21589	31473	П4	10408	16750

Розрахунки проводились за наступними активами та пасивами [23]:

A1 – високоліквідні активи – «грошові кошти і поточні фінансові інвестиції»;

A2 – швидколіквідні активи – уся дебіторська заборгованість, що буде погашена за умовами договорів;

A3 – повільноліквідні активи – запаси, поточні біологічні активи, інші оборотні активи, витрати майбутніх періодів;

A4 – важколіквідні необоротні активи та необоротні активи, утримувані для продажу ;

П1 – найтерміновіші пасиви – поточна кредиторська заборгованість;

П2 – короткострокові пасиви – короткострокові кредити банків;

П3 – довгострокові пасиви – довгострокові зобов'язання і забезпечення;

П4 – постійні пасиви – зобов'язання перед власниками, формування власного капіталу.

Повільно ліквідні активи (запаси тощо) та неліквідні активи (довгострокові активи) скоротилися на 0,3% та 17% відповідно у 2023 році. Подібний графік створено і для пасивів.

Що стосується пасивів, то найбільший приріст мають короткострокові пасиви – 78%, тобто, збільшилась кредиторська заборгованість..

Наступним етапом є діагностика ліквідності балансу підприємства на основі виконання наступних умов:

$$A1 \geq П1 \quad A2 \geq П2 \quad A3 \geq П3 \quad A4 \leq П4 \quad (2.1)$$

Розрахунки за даними підприємства КП «Водоканал Долинської міської ради» представлено у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

**Діагностика «золотого балансу» КП «Водоканал Долинської міської ради»,
тис. грн.**

2022 р.			2023 р.		
47	<	9885	61	<	11675
3681	<	6682	3840	<	10156
1658	>	0	3207	>	0
21589	>	10408	31473	>	16750

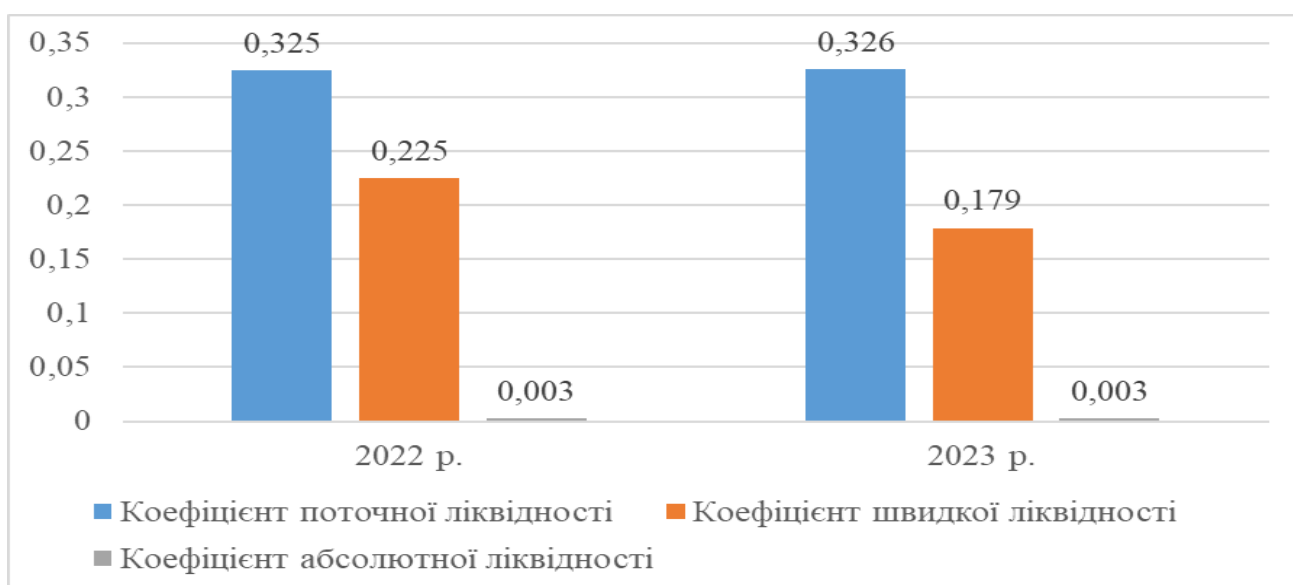
З наведених вище даних можна зробити висновок, що останні 2 роки баланс не є ліквідним. Умови ліквідності не виконуються тому, що: найтерміновіші пасиви перевищують високоліквідні активи; короткострокові пасиви перевищують повільноліквідні активи; важколіквідні активи перевищують постійні пасиви.

Для діагностики ліквідності також використовувався метод коефіцієнтів. Розраховано такі коефіцієнти: коефіцієнт поточної ліквідності; швидка ліквідність і абсолютна ліквідність. Результати розрахунків представлено в табл. 2.10.

Коефіцієнти ліквідності КП «Водоканал Долинської міської ради»

Показник	2022 р.	2023 р.	Відхилення
1. Коефіцієнт поточної ліквідності	0,325	0,326	0,001
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,225	0,179	-0,046
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,003	0,003	0

Динаміка коефіцієнтів ліквідності за 2022-2023 роки представлено рис.2.3.

Рис. 2.3. Динаміка коефіцієнтів ліквідності КП «Водоканал Долинської міської ради»

Розрахункове значення коефіцієнта поточної ліквідності має бути в межах 1-1,5. Як видно на рис.2.3 коефіцієнт поточної ліквідності протягом 2022-2023 рр. не знаходився в межах нормативу. Коефіцієнт швидкої ліквідності повинен бути в межах 0,7-0,8. Розрахункове значення даного показника протягом досліджуваного періоду також не відповідав нормативному значенню. Коефіцієнт абсолютної ліквідності не відповідав нормативному значенню.

протягом 2022-2023 рр., оскільки не знаходився в діапазоні нормативу – 0,2-0,25.

Підсумовуючи, в результаті проведеної діагностики можна констатувати, що на підприємстві КП «Водоканал Долинської міської ради» незадовільна ситуація з ліквідністю і необхідно проводити заходи щодо підвищення платоспроможності і ліквідності.

2.3. Діагностика банкрутства підприємства КП «Водоканал Долинської міської ради»

Діагностика банкрутства необхідна для перевірки рівня загрози втрати підприємством платоспроможності своїх зобов'язань.

Ознаки банкрутства можна розділити на дві групи. До першої групи належать показники, які свідчать про можливі фінансові труднощі та ймовірність банкрутства в найближчому майбутньому: неодноразові значні збитки в основній діяльності, що проявляються хронічним спадом виробництва, зниженням обсягів реалізації та хронічною збитковістю; наявність хронічно простроченої кредиторської та дебіторської заборгованості; низькі значення показників ліквідності та їх тенденція до зниження; збільшення частки позикового капіталу в його загальному обсязі до небезпечних меж; дефіцит власних оборотних коштів; систематичне збільшення тривалості обороту капіталу; наявність наднормативних запасів сировини та готової продукції; Використання нових джерел фінансування на невигідних умовах; несприятливі зміни замовлень; зниження виробничого потенціалу.

До другої групи належать показники, несприятливі значення яких не дають підстав кваліфікувати поточний фінансовий стан як критичний, але сигналізують про можливість різкого погіршення в майбутньому, якщо не будуть вжиті ефективні заходи. До них належать: надмірна залежність підприємства від конкретного проекту, типу обладнання, типу активу чи ринку;

втрата ключових контрагентів; недооцінка відновлення техніки і технології; втрата досвідчених управлінських кадрів; вимушений виконувати холосту, неритмічну роботу; неефективні довгострокові угоди; недостатні капіталовкладення тощо.

Для проведення діагностики необхідно було створити низку моделей: двофакторну модель Альтмана; модель Альтмана 1983 року; модель Спрінгейта; модель рахунку R (Давидова-Белікова); модель Терещенко.

Наочно дані моделі представлено в табл. 2.11 та в параграфі 1.3.

Таблиця 2.11

Перелік моделей для діагностики банкрутства підприємства

Назва моделі	Формула моделі
1) Двофакторна модель Альтмана	$Z = -0,3877 - 1,0736 X_1 + 0,579 X_2$
3) Модель Альтмана (1983 рік)	$Z = 0,717X_1 + 0,847X_2 + 3,107X_3 + 0,42X_4 + 0,995X_5$
3) Модель Спрінгейта (1978 рік)	$Z = 1,03X_1 + 3,07X_2 + 0,66X_3 + 0,4X_4$
4) Модель R-рахунку (Давидової, Белікова)	$R = 8,38X_1 + X_2 + 0,054X_3 + 0,63X_4$
5) Модель Терещенко	$Z = 1,5X_1 + 0,08X_2 + 10X_3 + 5X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6$

Розрахунок та інтерпретація результатів моделювання наведені у табл. 2.12.

Діагностика банкрутства підприємства КП «Водоканал Долинської міської ради»

Модель	Значення		Рівень загрози банкрутства	
	2022 р.	2023 р.	2022 р.	2023 р.
Двохфакторна модель Альтмана	-0,3810	-0,4101	ймовірність банкрутства незначна	ймовірність банкрутства незначна
Модель Альтмана (1983 рік)	1,4096	1,2479	підприємство в стані невизначеності	підприємство в стані невизначеності
Модель Спрінгейта (1978 рік)	0,7501	0,6778	помірна ймовірність	висока ймовірність
Модель R-рахунку (Давидової, Белікова)	1,7722	1,6998	ймовірність банкрутства мінімальна	ймовірність банкрутства мінімальна
Модель Терещенко	3,4124	3,0466	ймовірність банкрутства мінімальна	ймовірність банкрутства мінімальна

Результати розрахунків моделей банкрутства наведені у табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Узагальнені результати моделювання ризику банкрутства підприємства КП «Водоканал Долинської міської ради»

Назва моделі	Загроза банкрутства (+/-)	
	2022 р.	2023 р.
1) Двохфакторна модель Альтмана	-	-
2) Модель Альтмана (1983 рік)	+	+
3) Модель Спрінгейта (1978 рік)	-	-
4) Модель R-рахунку (Давидової, Белікова)	-	-
5) Модель Терещенко	-	-

За результатами розрахованих моделей лише модель Альтмана (1983 рік) показала негативний для підприємства результат. Решта 4 моделі показали, що ризик банкрутства мінімальний або відсутній. Отже, підприємству КП

«Водоканал Долинської міської ради» станом на 2023 рік банкрутство не загрожувало.

Проте, слід зауважити, що для підприємства в економічних умовах України доцільно акцентувати увагу на модель Терещенко, оскільки вона адаптована для національної економіки. Результат розрахунку моделі становить в 2022 році – 3,4124 та 3,0466 в 2023 році, що вказує на відсутність проблем фінансового стану підприємства КП «Водоканал Долинської міської ради», щодо можливості банкрутства.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

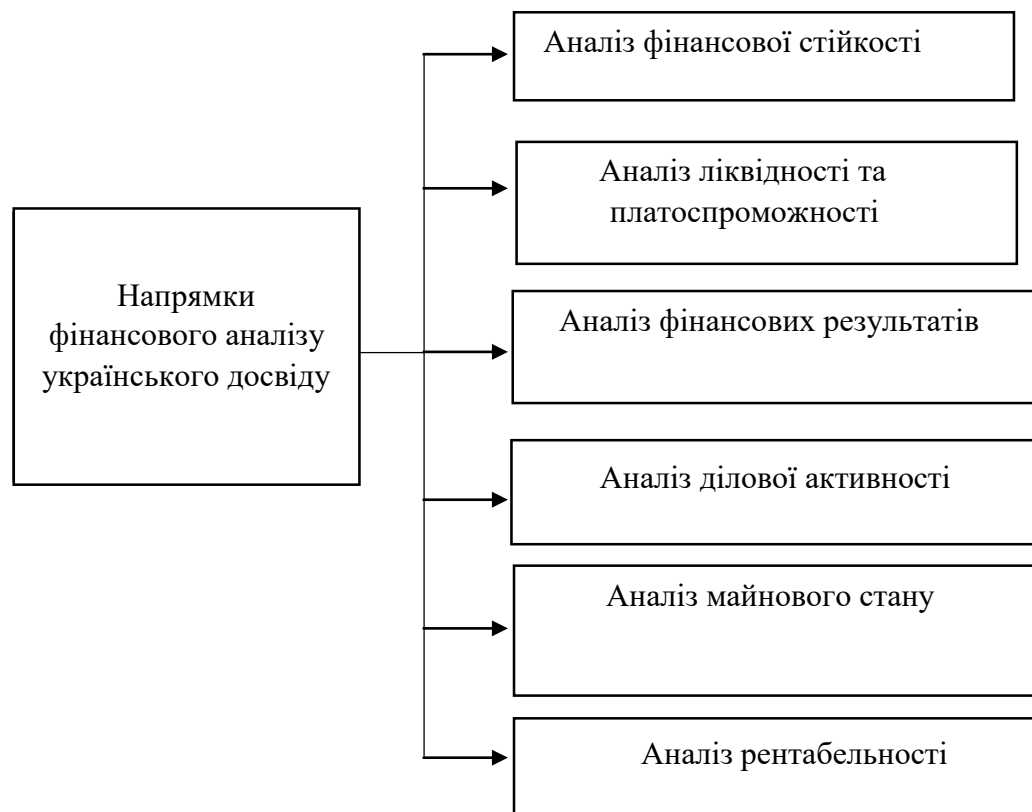
3.1. Зарубіжний досвід діагностики фінансово-економічного стану підприємства та можливості імплементації в Україні

В сучасних умовах кризи зросла ймовірність порушення фінансового стану компаній, а тому виникла потреба у фінансовому аналізі. Це пов'язано з необхідністю контролю за забезпеченістю підприємства необхідними ресурсами, раціональністю їх фінансування та ефективністю використання. Забезпечення достатнього рівня фінансових показників сприятиме зміцненню та підвищенню конкурентоспроможності підприємства на ринку та сприятиме зростанню його прибутковості.

Враховуючи перехід вітчизняної економіки на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, необхідно вивчати зарубіжний досвід трансформаційних процесів щодо показників фінансового стану підприємств.

Ознайомившись із роботами Брігама І., Грема Б., Бернштейна Л., Вайтхьорста Ф., можна дійти висновку, що загальне поняття «фінансовий стан» оцінюється не через закордонний досвід, а через аналіз діяльності корпорацій. здійснюється загалом стає. При цьому звертається увага на те, чи здатне підприємство забезпечити власну платоспроможність, виконати взяті на себе зобов'язання, покрити основні витрати діяльності, запропонувати новий продукт на ринку, використовуючи наявні ресурси та одержувати дохід [16].

Основні етапи фінансового аналізу українського та зарубіжного досвіду мають певні відмінності. Український досвід ілюструє такі загальні напрямки діагностики фінансово-економічного стану підприємства (рис. 3.1).

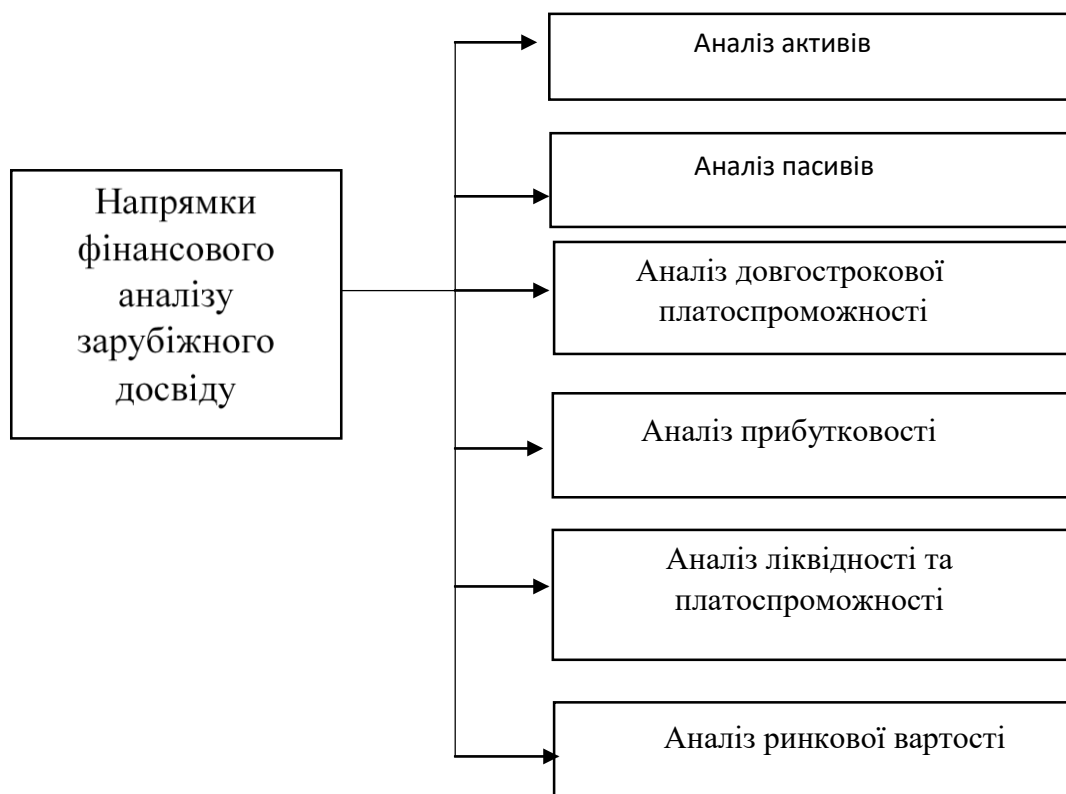
Рис. 3.1. Основні етапи фінансового аналізу підприємства в українській практиці

Джерело: [37]

У зарубіжній практиці оцінка фінансового стану зазвичай здійснюється за допомогою факторного аналізу з урахуванням окремих напрямків. Цей метод є одним із найпоширеніших у зарубіжній фінансово-аналітичній практиці та є основним інструментом оцінки фінансового стану підприємств. Допомагає оцінити фінансовий стан різних організацій, незалежно від масштабів їх діяльності, визначити ефективність і прибутковість роботи.

Також дуже популярні: порівняльний аналіз (дані компанії порівнюються з встановленими стандартами або з показниками конкурентів), аналіз трендів, що включає вертикальний і горизонтальний аналіз відносних показників. Утвердився також факторний аналіз, особливо ефективним є оцінювання на основі моделі Дюпона [43].

Основні напрямки проведення діагностики фінансово-економічного стану підприємства зарубіжного досвіду наведено на рис. 3.2.

Рис. 3.2. Основні етапи фінансового аналізу підприємства в зарубіжній практиці

Джерело: [43]

Зарубіжний досвід як характеристика стану власності підприємства виділяє показники продажів, які визначають ефективність капіталу, вкладеного у виробництво. Ліквідність і платоспроможність визначаються не окремими блоками, а підрозділом. Зазвичай розраховуються коефіцієнти швидкої та поточної ліквідності, які відповідають методиці українських авторів. Аналіз ринкової вартості, у свою чергу, передбачає розрахунок таких показників, як: прибутковість акцій, співвідношення ринкової ціни, співвідношення «ціна/грошовий потік» тощо.

У зарубіжних науково-практичних джерелах прогноз фінансового стану підприємства розглядається лише з двох аспектів: прогнозу фінансової звітності та прогнозу ймовірності банкрутства. При цьому для прогнозування фінансової ситуації використовуються різні методи та моделі [12].

Узагальнення підходів до прогнозування фінансового стану підприємства наведено на рис. 3.3.

Рис. 3.3. Класифікація підходів до прогнозування фінансового стану підприємства (зарубіжний досвід)

Джерело: [12]

У західній практиці прогнозування фінансового стану компанії найбільш поширеним є метод прогнозування фінансової звітності. Прогнозні документи (баланс, звіт про прибутки та збитки, звіт про рух грошових коштів) складаються на основі певних припущень: робиться прогноз зміни виручки від

реалізації, собівартості реалізованої продукції та інших припущень, що стосуються стратегії розвитку підприємства [13].

Особливого значення цьому методу прогнозування надають і вітчизняні вчені. Наприклад, О. Н. Лобанова та М. А. Лімітовський пропонують для створення прогнозних фінансових документів використовувати метод пропорційних залежностей.

Цей підхід заснований на зв'язку даних звіту про фінансові результати з майбутніми обсягами продажів. Основою підходу є раніше виявлена залежність витрат, активів і пасивів підприємства від зміни обсягу продажів [44]. Погодьтеся, що такий підхід досить простий і не вимагає багато часу і знань. Однак прив'язка до показника без урахування інших внутрішніх і зовнішніх факторів може негативно вплинути на достовірність прогнозних даних.

В окремих джерелах [15] процес прогнозування фінансового стану підприємства розглядається як прогнозування грошових потоків на основі непрямого методу. При цьому розробники наголошують, що використання такого підходу є правильним лише в тому випадку, якщо компанія не передбачає серйозних стратегічних змін. Для тих же компаній, які не виключають кардинальних змін у своїй стратегії, рекомендується використовувати сценарний підхід, заснований на прогнозуванні продажів, витрат, амортизаційних відрахувань і прибутку компанії.

Прогноз ймовірності неплатоспроможності базується на кількісному та якісному підходах. Якісні підходи базуються на експертному дослідженні ознак, що призводять до банкрутства.

Одним із перших методів виявлення можливих ускладнень у фінансовій сфері компанії став метод аналізу фінансових показників. У першій половині 20 ст. Перші дослідження в цьому напрямку були проведені в США. Авторами перших опитувань були Рамсер і Фостер (1931), Фіцпатрік (1931–1932), Сміт і Вінакор (1935) [16].

Особливістю методу стало ізольоване дослідження трендів окремих фінансових показників і їх подальше порівняння зі значеннями ефективно

працюючих корпоративних підрозділів. На підставі цього порівняння були зроблені висновки про те, які показники є найкращими показниками фінансового стану. У результаті аналізу коефіцієнти класифіковано за ступенем можливого впливу на фінансовий стан підприємства. Сміт і Вінакор вважали, що найбільш ефективним коефіцієнтом, що свідчить про можливе банкрутство підприємства, є коефіцієнт, що характеризує співвідношення суми оборотних коштів і загальної суми активів [37].

В даний час вона була розроблена і набула найбільшого поширення в 70-х роках 20 століття. Система показників В. Бівера. Суть роботи відомого фінансового аналітика полягала в тому, що він (на відміну від робіт інших авторів) проаналізував чисті грошові потоки та їх співвідношення із загальною заборгованістю. Отримані значення показників фінансової стійкості підприємства порівнюються з їх нормативними значеннями для трьох можливих станів підприємства.

Наступним важливим кроком у розвитку методів оцінки фінансового стану підприємства став однокритеріальний метод оцінки, на основі якого проводиться ранжування підприємств за класами надійності. Цей метод дозволив об'єднати значення різних фінансових параметрів в єдиний критерій, тим самим усунувши суттєвий недолік попередніх методів – ізольованість аналізу різних коефіцієнтів. Рейтинговий аналіз фінансового стану компанії також відомий як кредитний рейтинг. Вперше цю методику запропонував економіст Д. Дюран на початку 1940-х років. У комерційних банках скоринг кредитоспроможності став усталеним для визначення кредитоспроможності позичальника та лімітів кредитування [18].

Також утвердився рейтинговий метод оцінки фінансового стану компаній. Наприклад, М. І. Литвин запропонував рейтингову методику оцінки, яка базується на аналізі більшої кількості параметрів, поділених на три групи показників: фінансова стійкість, ліквідність та ефективність використання коштів. Крім того, оцінюється також розмір статутного капіталу підприємства

та його ділова репутація. За результатами такого аналізу компанії присвоюється той чи інший рейтинг.

Однією з найвідоміших рейтингових систем є методика, запропонована Л. В. Донцовою та Н. Л. Нікіфоровою. У своїх працях [19-20] вони виділяють два варіанти класифікації суб'єктів господарювання за ступенем ризику, засновані на фактичному рівні показників фінансової стійкості та оцінці кожного показника, вираженій у балах. Після підрахунку загальної кількості балів компанію відносять до того чи іншого класу і таким чином позиціонують у рейтингу. Це дає змогу визначити питому вагу ризику неповернення позичених коштів - від практично безризикового (1 клас) до високоризикового (5 клас).

Описані рейтингові процедури оцінюють фінансовий стан компанії на основі заданого нормативного значення. Ряд авторів [41] пропонують порівнювати фінансові параметри компанії з показниками компанії-еталону, тобто лідера галузі. Таке порівняння можливе лише за наявності достатньо повної фінансової інформації.

Багатьох вчених давно хвилює питання зведення оцінок різних параметрів до єдиного (уніфікованого) показника. Такими стали засновники нової групи методів у 1920-х роках. Вол і Дюнінг (Wall & Duning). Суть їхньої пропозиції полягає у використанні індексу кредитної стійкості, який створюється шляхом поєднання кількох зважених коефіцієнтів у лінійну функцію. Вагові коефіцієнти визначалися суб'єктивно - на основі думки аналітика. З цієї причини їхня робота була піддана жорсткій критиці колегами [27].

У міжнародній практиці для оцінки фінансового стану компаній часто використовуються математичні моделі, за допомогою яких формується загальний показник фінансового стану компанії – її інтегральна оцінка, зокрема моделі банкрутства Альтмана, Спрінггейта, Тафлера, Ліза, Tisshaw, Chesser тощо. заслуговують на увагу. Багатовимірний дискримінантний аналіз – це статистичний метод дослідження, використання якого дає змогу розділити певну сукупність об'єктів на дві або більше груп залежно від їх індивідуальних

ознак. Особливістю цього методу є формування функції, що характеризує зв'язок між зміною кількісної характеристики та якісною ознакою відповідної групи [23].

Численні експерти аналізують переваги та недоліки використання статистичних моделей в оцінці фінансового стану підприємства [24-26]. У роботі Т. Г. Рзаєвої систематизовано переваги та недоліки зарубіжних моделей визначення ймовірності банкрутства (табл. 3.1).

Переваги та недоліки зарубіжних моделей визначення ймовірності банкрутства

Переваги	Недоліки
<ul style="list-style-type: none"> – моделі включають велику кількість показників, що забезпечує низьку трудомісткість їх використання при достатньо високій точності результатів; – моделі передбачають інтегральну оцінку і дають можливість порівняння стану різних об'єктів інформація для розрахунку всіх показників доступна і міститься в основних формах звітності; – існує можливість не тільки прогнозування банкрутства, але і оцінка зони ризику, в якій знаходиться підприємство; – моделі мають, високу ймовірність оцінювання і досить дієві на практиці; – деякі дискримінантні моделі можна використовувати для підтвердження результатів як окремо, так і в сукупності; – найбільше адаптовані до української практики моделі Таффлера, Спрингейта 	<ul style="list-style-type: none"> – моделі використовувались та визначались на основі західноєвропейських підприємств, а будь-яка країна має свою специфіку; – моделі не адаптовані до нашої вітчизняної економіки, а також не враховують значної більшості показників (розвитку галузі, стану постачальників та конкурентів, доходів і витрат споживачів); – у розрахункових коефіцієнтах немає найважливіших показників підприємства; – моделі враховують тільки балансові показники та показники звіту про фінансові результати; – моделі наводяться з різними за вагомістю показниками, що обумовлено розходженнями в обліку окремих показників, впливом інфляції на їх формування, невідповідністю балансової та ринкової вартості окремих активів та інших об'єктивних причин; – деякі з методичних підходів суперечать один одному, так як при одночасному їх застосуванні аналітик може отримати протилежні висновки; – неможливо точно визначити ймовірність банкрутства та й показники для оцінки вибрані невдало, оскільки підприємства з найгіршими показниками покриття та автономії все одно можуть вдало працювати і отримувати прибуток; – моделі не враховують специфіки діяльності підприємства залежно від галузі; – існують розбіжності у врахуванні вагомості окремих показників у моделях; – відсутність статистики українських підприємств-банкрутів, яка могла б підтвердити чи спростувати надійність моделі.

Джерело: [5]

Як видно з табл. 3.1, переваг іноземних моделей визначення ймовірності банкрутства значно менше недоліків, що свідчить про необхідність адаптації

іноземних моделей до практики в Україні, оскільки вони принципово відрізняються від вітчизняних і їх ефективність та ефективність ще не досліджені. перевірено практикою українських компаній.

Серед якісних підходів слід виділити рекомендації Комітету з узагальнення практики аудиту (Велика Британія), які містять перелік критичних показників для оцінки можливої неплатоспроможності компанії [12].

Підхід зарубіжних та українських авторів у визначенні рентабельності підприємства схожий і відрізняється лише методикою розрахунку розміру прибутку. Така різниця зумовлена особливостями систем оподаткування та бухгалтерського обліку міжнародних країн. В Україні аналіз показників фінансової стійкості подібний до аналізу пасивів у зарубіжній практиці. Проте міжнародний досвід виділяє, окрім загальноприйнятих показників, розрахунок показника покриття відсотків за кредитами, тобто процес обслуговування боргу [32].

Таким чином, існує достатньо велика кількість розбіжностей у розрахунках показників фінансового стану підприємства зарубіжними та українськими авторами. До основних переваг зарубіжної методики відносяться: конкретність, простота, безпека та інтерпретація отриманих результатів.

Загалом усі іноземні моделі базувалися на аналітичних та статистичних даних тієї чи іншої країни. У зв'язку з цим вони не зовсім об'єктивно відображають реалії економічного життя України. Тому українські моделі прогнозування фінансового стану підприємства потребують подальшого розвитку та вдосконалення.

3.2 Напрями покращення фінансово-економічного стану підприємства за результатами діагностики

В сучасних умовах господарювання діяльність кожного підприємства та організації є предметом уваги широкого кола учасників ринкових відносин,

зацікавлених у результатах їх функціонування. Фінансовий стан підприємства можна оцінити за наявною бухгалтерською інформацією. Найважливішим інструментом для цього є економічний аналіз, за допомогою якого можна об'єктивно оцінити внутрішні та зовнішні зв'язки об'єкта, охарактеризувати його платоспроможність, ефективність і рентабельність діяльності, перспективи розвитку і за цими результатами приймати зважені рішення.

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, торговельної та фінансово-господарської діяльності. Таким чином, пошук резервів, які можна використати для поліпшення фінансового становища підприємства, можна здійснювати шляхом ретельної оцінки всіх складових його діяльності.

Значна кількість компаній в Україні мають незадовільну структуру капіталу та брак власних коштів. Одним із основних шляхів поліпшення фінансового стану є мобілізація внутрішніх резервів підприємства.

Завдяки своєчасній розробці та впровадженню заходів щодо поліпшення фінансового стану в довгостроковій перспективі такі компанії можуть збільшити свій потенціал нерухомості, відновити платоспроможність і прибутковість. Запобігти виникненню негативних кризових явищ на підприємстві можна лише шляхом систематичного інформування керівників про поточний стан фінансової стабільності та можливості підприємства до подальшого розвитку. Така фінансово-аналітична інформація, на нашу думку, повинна бути отримана за результатами оцінки фінансового стану підприємства.

Основним завданням при оцінці фінансового стану підприємства є своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності, а також прийняття управлінських рішень щодо поліпшення фінансового стану підприємства та уникнення його банкрутства.

Одним із основних шляхів покращення фінансово-господарської діяльності компаній є збільшення вхідних та вихідних грошових потоків. Цей процес графічно зображено на рис. 3.4.

Рис. 3.4. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства

Джерело: [21]

До найважливіших заходів щодо поліпшення фінансово-економічного становища підприємств слід віднести також збільшення виручки від реалізації продукції. Величина виручки від реалізації, у свою чергу, залежить від обсягу реалізації продукції та ціни одиниці реалізованої продукції.

Для збільшення продажів необхідно максимально активізувати збутову діяльність підприємства. Збільшити продажі можна різними методами. Бажаного результату можна досягти за рахунок знижок для покупців, помірних знижок і використання масової реклами. Універсального рецепту збільшення обсягу продажів для всіх компаній не існує. Тип заходів залежить від специфіки конкретної компанії та обраної маркетингової стратегії.

Крім того, основним внутрішнім резервом підвищення платоспроможності підприємства є зниження собівартості та собівартості продукції.

На кожному підприємстві залежно від його особливостей на собівартість можуть впливати різні чинники: обсяг виробництва, асортимент і асортимент

продукції, технічний рівень виробництва, організація виробництва й умови праці, ціна одиниці реалізованої продукції.

Основним шляхом зниження витрат є економія всіх видів ресурсів, споживаних у виробництві. Зниження трудомісткості продукції і підвищення продуктивності праці можна досягти різними шляхами. Найважливіші з них — механізація і автоматизація виробництва, розробка і впровадження прогресивних високоефективних технологій, заміна і модернізація застарілого обладнання. Важливо підвищувати вимоги та застосовувати вхідний контроль якості сировини і матеріалів, комплектуючих виробів і напівфабрикатів, що надходять від постачальників.

Іншим напрямком покращення фінансово-господарської діяльності підприємства є оптимізація розміру дебіторської заборгованості та її рефінансування. Для оптимізації розміру дебіторської заборгованості необхідно вибрати найбільш прийнятні умови розрахунків і форми розрахунків із споживачами (передплата, відстрочка, при відвантаженні продукції). Незважаючи на значні суми претензій, є сенс надавати споживачам відстрочку платежу, оскільки це збільшує обсяг продажів і водночас прибуток (щоб стимулювати збут в умовах сильної конкуренції). З іншого боку, у цьому випадку існує ризик виникнення додаткових витрат від залучення короткострокових банківських кредитів для врегулювання претензій [3].

Найважливішими формами рефінансування дебіторської заборгованості є факторинг, вексельний облік і форфейтинг. Заходи щодо рефінансування дебіторської заборгованості також включають низку процедур примусового стягнення дебіторської заборгованості, зокрема через позов до господарського суду.

Однак слід зазначити, що єдиного рецепту збільшення обсягу продажів для всіх компаній не існує. Тип заходів залежить від специфіки конкретної компанії та обраної маркетингової стратегії.

Крім того, одним із важливих напрямів зміцнення фінансового становища є мобілізація внутрішніх резервів шляхом реструктуризації активів компанії;

ряд заходів щодо зміни структури та складу активів балансу; Переведення наявних матеріально-фінансових активів підприємства в грошову форму. У рамках реструктуризації активів використовуються наступні заходи: мобілізація прихованих резервів, використання зворотного лізингу, здача в оренду основних фондів, які не повністю використовуються у виробничому процесі, оптимізація структури розміщення оборотних коштів, видів сировини, матеріалів і матеріалів, продаж окремих збиткових структурних підрозділів та об'єктів основних засобів.

Ще одним напрямком покращення фінансового стану є його прогнозування та моніторинг, адже для того, щоб грамотно контролювати виробництво та активно впливати на формування показників господарсько-фінансової діяльності, необхідно постійно використовувати дані про стан, а також зміни, що відбуваються в цьому .

Для виходу з кризової ситуації необхідно здійснювати активну політику антикризового управління підприємством.

Антикризове управління підприємством здійснюється послідовно і поетапно, етапи наведені на рис. 3.5. Важливо відзначити, що модель побудована за принципом алгоритму, заснованого на досягненні цілей антикризового управління.

Рис. 3.5. Модель антикризового управління підприємством

Джерело: [24]

Першим етапом антикризового управління є діагностика фінансового стану підприємства, а також діагностика платоспроможності та неплатоспроможності. Цей крок було здійснено в попередніх частинах роботи за допомогою комплексної економічної діагностики.

Другий етап – визначення цілей антикризового управління відповідно до попереднього етапу. Для вирішення цієї проблеми необхідно за результатами

діагностики визначити глибину кризи, ступінь тяжкості кризи та його характеристику наведено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Характеристика рівнів кризи

№	Рівень кризи	Характеристика вияву кризового стану
1.	Передкризовий стан	Стагнація або зменшення фундаментальних показників фінансової діяльності підприємства
2.	Легка форма кризи	Збитковість господарської діяльності, помітне погіршення параметрів-індикаторів ризику банкрутства
3.	Криза поточної платоспроможності	Значне скорочення ліквідних коштів, що провокує їх дефіцит. Складність фінансування поточної підприємницької діяльності
4.	Криза боргової платоспроможності (високий рівень загрози банкрутства)	Дефіцит ліквідних коштів для погашення зовнішніх фінансових зобов'язань підприємства. Коштів недостатньо для погашення боргів.
5.	Криза майнової платоспроможності. Фактичне банкрутство підприємства	Неможливість виплатити зобов'язання за рахунок активів підприємства. Економічне або юридичне банкрутство

Джерело: [4]

Відповідно до табл. 3.2 для підприємства КП «Водоканал Долинської міської ради» характерний третій рівень глибини кризи – поточна платоспроможність, яка поєднує в собі збитковість і підвищений ризик банкрутства.

За наведених умов метою стратегії антикризового управління є запобігання розвитку кризи шляхом залучення додаткових коштів для подальшого фінансування господарської діяльності. Крім того, метою є встановлення внутрішніх механізмів генерування грошових активів.

Третій основний етап – вибір суб'єкта антикризової діяльності, який полягає у визначенні особи, яка візьме на себе відповідальність за розробку та реалізацію антикризової програми. У розвинених країнах для вирішення цієї

проблеми наймають позаштатних спеціалістів, які повинні мати високий професіоналізм і достатній досвід.

Оскільки, згідно з табл. 3.2, фінансовий стан КП «Водоканал Долинської міської ради» є третьою стадією кризи, коригування внутрішніх механізмів буде недостатньо для виходу з кризової ситуації. Для підтримки діяльності та подальшого виходу з кризи необхідно залучати зовнішні кошти та інвестиції. Перед компанією стоїть низка завдань: створення механізму залучення інвестицій та створення сприятливого середовища для інвесторів.

Комплексне виконання вищевказаних завдань та контроль за їх виконанням дозволить підприємству вийти з кризи. З метою запобігання повторенню, відповідно до завершального етапу алгоритму антикризового управління (рис. 3.2), необхідно проводити системну економічну діагностику підприємства з метою виявлення загроз, які можуть спричинити стагнацію та інші наслідки. неефективне управління може спричинити.

Для поліпшення фінансового стану підприємств їм необхідно збільшити обсяги виробництва, підвищити продуктивність праці працівників, захопити якомога більшу частку ринку, розширити асортимент продукції та підвищити її якість, знизити собівартість продукції, задіяти всі види ресурсів для досягнення максимального повернення, грамотна побудова договірних угод Відносини з постачальниками та покупцями, проведення раціональної цінової політики.

Для забезпечення задовільного фінансового стану кожного підприємства в рамках загальної системи управління фінансами необхідно розробити та впровадити систему аналізу та оцінки фінансового стану, адаптовану до специфіки господарської діяльності цього підприємства на ринку. , завданнями його фінансової стратегії та політики, фінансовим менталітетом власників тощо. Найважливішим кроком у покращенні фінансового стану вітчизняних компаній у сучасних умовах господарювання є пошук оптимального співвідношення власного та позикового капіталу, що забезпечує мінімальний фінансовий ризик при максимальній прибутковості власного капіталу. Компанії повинні систематично, детально та динамічно аналізувати фінансовий стан

компанії та приймати відповідні рішення залежно від того, який показник змінився.

ВИСНОВКИ

Результат якісної діагностики дасть змогу сформувати вектор діяльності та забезпечить необхідну інформаційно-аналітичну базу для прийняття рішень. Не менш важливим результатом економічної діагностики є представлення причин і потенційних слабких сторін розвитку компанії в умовах високої конкуренції та під впливом кризових явищ.

Тому при діагностиці фінансово-економічного стану важливо керуватися як загальноприйнятими принципами, так і законами логіки. До загальновизнаних належать принципи своєчасності, повноти, науковості, достовірності, точності, об'єктивності та оперативності. Методи фінансової діагностики фінансового стану поділяються на формалізовані та неформальні. Часто використовуються традиційні методи економічної статистики та математико-статистичні методи. В економічній літературі також існують різні класифікації методів оцінки фінансового стану підприємства. Однак виділяють шість основних і найпоширеніших методів, включаючи горизонтальний і вертикальний аналіз, порівняльний аналіз, факторний аналіз і аналіз тенденцій, а також аналіз відносних показників. Моделі часто використовуються для діагностики фінансової ситуації, найважливіші моделі мають описовий, прогнозний і нормативний характер.

Порівняльна характеристика методів оцінки фінансового стану підприємства дає змогу виявити переваги та недоліки запропонованих методів. Враховуючи це, для більш комплексної оцінки фінансового стану підприємства доцільно комбінувати різні методи для отримання більш детальної інформації про фінансовий стан підприємства.

Проаналізувавши динаміку фінансової діяльності КП «Водоканал Долинської міської ради» за 2022-2023 роки, наголосимо на тому, що власні обігові кошти мали від'ємне значення і зменшилися на 3 542,0 тис. грн, що відмічає зменшення можливості розширитися. Через таку динаміку

підприємство змушене запозичувати кошти у зовнішніх джерел для формування майна (кредити, позики).

Розрахункове значення коефіцієнта поточної ліквідності має бути в межах 1-1,5. Проведений аналіз показав, що коефіцієнт поточної ліквідності протягом 2022-2023 рр. не знаходився в межах нормативу. Коефіцієнт швидкої ліквідності повинен бути в межах 0,7-0,8. Розрахункове значення даного показника протягом досліджуваного періоду також не відповідав нормативному значенню. Коефіцієнт абсолютної ліквідності не відповідав нормативному значенню протягом 2022-2023 рр., оскільки не знаходився в діапазоні нормативу – 0,2-0,25.

Підсумовуючи, в результаті проведеної діагностики можна констатувати, що на підприємстві КП «Водоканал Долинської міської ради» незадовільна ситуація з ліквідністю і необхідно проводити заходи щодо підвищення платоспроможності і ліквідності.

За результатами розрахованих моделей лише модель Альтмана (1983 рік) показала негативний для підприємства результат. Решта 4 моделі показали, що ризик банкрутства мінімальний або відсутній. Отже, підприємству КП «Водоканал Долинської міської ради» станом на 2023 рік банкрутство не загрожувало.

Проте, слід зауважити, що для підприємства в економічних умовах України доцільно акцентувати увагу на модель Терещенко, оскільки вона адаптована для національної економіки. Результат розрахунку моделі становить в 2022 році – 3,4124 та 3,0466 в 2023 році, що вказує на відсутність проблем фінансового стану підприємства КП «Водоканал Долинської міської ради», щодо можливості банкрутства.

Для поліпшення фінансового стану підприємств їм необхідно збільшити обсяги виробництва, підвищити продуктивність праці працівників, захопити якомога більшу частку ринку, розширити асортимент продукції та підвищити її якість, знизити собівартість продукції, задіяти всі види ресурсів для досягнення

максимального повернення, грамотна побудова договірних угод Відносини з постачальниками та покупцями, проведення раціональної цінової політики.

Для забезпечення задовільного фінансового стану кожного підприємства в рамках загальної системи управління фінансами необхідно розробити та впровадити систему аналізу та оцінки фінансового стану, адаптовану до специфіки господарської діяльності цього підприємства на ринку. , завданнями його фінансової стратегії та політики, фінансовим менталітетом власників тощо. Найважливішим кроком у покращенні фінансового стану вітчизняних компаній у сучасних умовах господарювання є пошук оптимального співвідношення власного та позикового капіталу, що забезпечує мінімальний фінансовий ризик при максимальній прибутковості власного капіталу. Компанії повинні систематично, детально та динамічно аналізувати фінансовий стан компанії та приймати відповідні рішення залежно від того, який показник змінився.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г. М., Брадул О. М. Математичні моделі та методи оцінювання фінансового стану підприємства : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2017. 172 с.
2. Арбузов С. Г., Колобов Ю. В., Міщенко В. І., Науменкова С. В. Коефіцієнт обслуговування (покриття) боргу. Київ : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. 504 с.
3. Ахновська І.О., Левченко О.В. Розвиток краудфандингу для фінансування малого бізнесу в умовах інформаційної економіки. *Підприємництво та інновації*. 2021. №16. С. 76-82.
4. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
5. Берест М. М. Фінансовий аналіз : навчальний посібник, Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 164 с.
6. Бержанір І. А. Діагностика показників ліквідності підприємств. Фінансове забезпечення сталого розвитку економіки України : колективна монографія / за ред. Слатвінського М.А. Умань, 2016. С 151–156.
7. Біляк Т.О., Бірюченко С. Ю., Бужимська К. О. Основи підприємництва : підручник / під заг. ред. Н.В. Валінкевич. Житомир : ЖДТУ, 2019. 493 с.
8. Бланк І.О., Ситник Г.В., Андрієць В.С. Управління фінансами підприємств : підручник. Київ : нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 792 с.
9. Бобко Н.А., Коваль Ю.А. Сутність економічної діагностики діяльності підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2013. № 5(2). С. 83–89.
10. Бойко В.В. Сучасні тенденції розвитку економічної діагностики стану підприємств. *Економіка та управління на транспорті*. 2017. № 4. С. 18-24.

11. Болгов В.Є., Кушнір І.М. Механізм стратегічного фінансового планування на підприємстві ПрАТ «фармацевтична фірма «Дарниця» методом коефіцієнтного аналізу. *Економіка і організація управління*. 2021. № 1 (41) С. 41-50.
12. Бондар О. В. Ситуаційний менеджмент: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 368 с.
13. Бреус С. В., Шматуха В. С. Оцінка фінансового стану підприємства та основні напрями його покращення. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. 2016. № 12(2). С. 35-37.
14. Бурова Т. А. Моніторинг та діагностика діяльності підприємств харчової промисловості: теорія, методологія, практика: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня д-ра екон. наук: 08.00.04. Міжнародний університет бізнесу і права. Херсон, 2012. 36 с.
15. Валюх А. В., Зайцев О. В. Аналіз та напрями покращення фінансового стану підприємств України. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 28. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/28-2019>.
16. Васьківська К. В., Сич О. А. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. 236 с.
17. Верхоглядова Н. І. Сутність та необхідність аналізу фінансового стану. *Економіка. Управління. Інновації*. 2018. Випуск № 1 (11). С. 55-60.
18. Волкова Н. А, Волчек Р. М, Гайдаєнко О. М. Економічний аналіз : Навч. посібник / за ред. Волкової Н.А./ та ін. Одеса: ОНЕУ, ротапринт. 2015. 310 с.
19. Готра В. В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. *Економіка і суспільство*. 2018. №8. С. 219 - 223.
20. Груб'як С. В. Аналіз фінансово-економічного стану промислового підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. №5. С. 268 – 271.

21. Давиденко Н.М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2005. №2. С. 36–40.
22. Добровольська О. В., Рондова М. А. Прогнозування банкрутства як методу оцінки фінансового стану підприємства. *Агросвіт*. 2021. № 20. С. 40–45.
23. Добровольська О. В., Ясинська Д. В. Сучасна парадигма діагностики фінансового стану підприємства в період кризи. *Економічний простір*. 2021. Вип. 166. С. 81–84.
24. Дорохова Н. Д. Фінансовий аналіз : Навчальний посібник. Київ.-КНЕУ, 2018. 21 с.
25. Забаштанський М.М., Забаштанська Т.В., Роговий А.В. Роль економічної діагностики у забезпеченні ефективності концесійної діяльності. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2015. № 3(3). С. 259–264.
26. Зигрій О. В. Вплив ризиків та їх загроз на стан фінансово-економічної безпеки підприємств. *Економіка і суспільство*. 2016. №1. С. 9 - 10.
27. Ільїна С. Б., Мицак О. В. Моделювання фінансового стану підприємств : сутнісний підхід до інтегрованої оцінки. *Журнал «Економічні науки»*. Випуск 59. Київ, 2016. № 4. С. 139-146.
28. Коваленко В.В. Теоретичні підходи у визначенні сутності діагностики підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2016. № 2(1). С. 17–20.
29. Коваленко О.В., Біла Д.М. Обґрунтування використання економічної діагностики для прийняття управлінського рішення. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2014. № 6. С. 5–11.
30. Ковальчук Т.М., Вергун А.І. Діагностичний аналіз фінансового стану: теорія та методологія. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2015. № 5(1). С. 129–134.
31. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика : навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2017. 456 с.

32. Ладунка І. С., Кучеренко Є. А. Шляхи покращення фінансового стану підприємств в сучасних економічних умовах. *Економіка і суспільство*. 2016. № 15. С. 185–188.
33. Литвин З.Б. Необхідність діагностики в умовах антикризового управління діяльністю підприємства. *Економічний аналіз : зб. наук. праць*. 2015. Т. 21. № 2. С. 152–156.
34. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А.І Фінансовий аналіз : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 304 с.
35. Отенко І. П., Азерков Г. Ф., Іващенко Г. А. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С.Кузнеця, 2015. 156 с.
36. Павловська А. С., Руденко О. А. Антикризова економічна політика. Наукові засади формування та впровадження : навчально- методичний посібник, Черкаси : ЧДТУ, 2020. 151 с.
37. Педченко Н. С. Моніторинг фінансової конкурентоспроможності підприємств: монографія. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2007. 103 с.
38. Попадюк О. І. Теорія фінансового аналізу : навчальний посібник. Київ, 2015. 112 с.
39. Пріб К.А., Патица Н.І. Діагностика в системі управління : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 432 с.
40. Радіонова Н. В. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства. *Економіка держави*. 2012. №1. С. 62.
41. Сагалакова Н.О. Еволюція сутності поняття «діагностика» в економіці. *Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць*. 2010. № 265. Т. 1. С. 175–184.
42. Скриньковський Р.М., Павловські Г. Діагностика в системі менеджменту підприємства. *Проблеми економіки*. 2016. № 3. С. 199–205.
43. Сокольська Р. Б., Зелікман В. Д., Акімова Т. В. Фінансовий аналіз. Спеціальні методи фінансового аналізу : навч. посіб. Дніпро: НМетАУ, 2016. 76 с.

44. Сорока Й. Й. Зарубіжний досвід оцінювання фінансового стану підприємств у сучасних умовах господарювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. № 2. С. 363–367.

45. Туркоман Л.С. Роль і місце економічної діагностики в системі оцінки стану суб'єктів господарювання. *Економіка : наук. праці*. 2015. № 96. С. 87-91.

46. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.

47. Чемчикаленко Р. А., Майборода О. В., Дьякова Ю. Ю. Напрямки підвищення ефективності оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства. *Економіка та суспільство*. 2017. № 12. С. 642-648.

48. Черниш С.С., Діагностика фінансового стану підприємства. *Інноваційна економіка*. 2010. № 3. С. 111-113.

49. Черчик Л.М. Діагностика в системі стратегічного менеджменту підприємства. *Науковий вісник Полісся*. 2017. № 2 (10). Ч. 1. С.150-155.

50. Чібісова І.В. Методи оцінки і прогнозування банкрутства підприємств. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2012. № 22. Ч. 2. С. 389 - 394. № 1 (63). С. 101–106.

ДОДАТКИ